

፪. አንዳንድ ሹለት ቃላትም አብረው ሊቀየሩ እንደሚችሉ መዘንጋት የለብንም። ይኸም እንደ ቃላቱ የሐሳብ ግንኙነት ይወሰናል።

፫. ተሻጋሪ ግሶች በአጠቃላይ የድርጊት መፈጸሚያውን /Object/ በደንቡ መሠረት ይለውጣሉ።

፬. በተሰቢ ጊዜ የአማርኛው ትርጉም ላይ የግድ «ን»ን እያስገዳን ላናነብ እንችላለን።

ምሳሌ፡- አንበሳን ገደለ። በማለት ፈንታ አንበሳ ገደለ።

ምሳሌን በላ። በማለት ፈንታ ምሳ በላ። ማለት እንችላለን።

Direct object. Direct object with plural nouns: The direct objects sometimes do not follow the rule of the Ge'ez number system. In Ge'ez, the direct objects must change their last radical into the first, fifth, seventh ...orders based on the last radical of the word, but the following words violate the rules.

ተከምራተ ገበይት > ተከምራተ ዐበይተ።?
ሠናይ ይፈሪ > ሠናየ ይፈሪ።
እኩይ ይፈሪ > እኩየ ይፈሪ።
ይፈውስ ኩሉ ድውዳኝ (un changed) ።
አልቦ ንቡአእ። > አልቦ ንቡእ።
አልቦቱ ሥርወ ለጊዜሃ። > አልቦቱ ሥርወ ለጊዜሃ።
ሰሚዕ ይሰማዕ > ሰሚዐ።
ወዘአሐደሰ > ዱ።
አልቦ ሥርወ > አልቦ ሥርወ።
ይኩን ስምረተክ > ይኩን ሥምረትክ ።?
ድልቅልቅ ዐቢይ ኮነ > ድቂቅልቅዐቢይ ከመ ይኩን።
ሰምላ > ከመ ይኩን ሰምዐ ።
አሐተ ይነሥኩ > አሐተ ይነሥኩ።

ጊዜየላ > ጊዜየአ። **Direct speech** ወስገቲየላ ለመላእክቲሁኣ

Active-passive - ተነሱሉ > ነሱ።: Verb to be ነዮሙ is equal to ሠእቲ

Verb "to have" also as transitive verbs ቦ /አልቦ/ (BO/ ALBO. ብ/ ሲያ as transitive from በአወ (verb form) = has,have or hadአልቦ ኖላዩ

> ኖላዊ/ቢ*ዮ: አፖላክ ብከ :ብኪ: ብከመ: ብከን: ብነ: ባ/ባ/ባቲ: ባ/ባ/ባቲ: ባ/ባመ: ባ/ባን

To give the negative of ቦ we add አል which is now preserved even in the Hebrew language. Suffixes are affixed to ቦ or አል like ቦቲ or አልቦ These being ቦቲ or አልቦቲ when provided with suffixes, although it has not yet given up its fundamental meaning, has usually assumed quite peculiar significations. In particular, in as much as the copula "is" is already involved in ቦቲ it may signify "it is with him" or "he has some thing". It is a great argument among Ethiopian scholars. Some follow the way ቦቲ "it is with him" means ቦቲ is considered as copula . . . In respecting this, the others accept ቦቲ "he has some thing" which means ቦቲ in such usage. This critical difference has been found in studying documents

GCTP and GPTP use ቦቲ as a Transitive verb while in GGMS ቦቲ serves as a copula. Here are some examples from the Gospel of St. Mathew.

In GGMS.	GCTP/GPTP
ለከቦቲ ዐሠርተ መክሊተ	ለከቦቲ ዐሠርቲ መክሊተ
'As whom has ten talent'	'To him with ten talent'
ምንተ ዕለብ ብከመ	ምንተ ዕለብ ብከመ
'What kind of reward you?'	'What is reward with you'
Do you have?'	
ቆናጽልኒ ግበብ ቦመ	ለቆናጽልኒ ግበብ ቦመ
'Foxes have holes'	'Holes are with foxes'
ምንተ ብነ	ምንተ ብነ
'What do we have? the'	'What is with us'
ንበ አልቦ መሬተ	ንበ አልቦ መሬተ
'Where it has no little soil	'There is no little soil
አሰመ አልቦ ዕመቀ	አሰመ አልቦ ሰርወ
'Because the soil want's deep root'	'Because there was not root'
ከቦ ዕዝን	ከቦ ዕዝን
'He who has ear'	'He is with ear'

ሶ / አልሶ is often used before other verbs with its suffix for example ኮኑ ብዩ "they fell to my share"

ሶ / አልሶ (It) can also be used as an action verb. When they tell that the subject owns or holds something, or the equivalent is an action verb 'have' as mentioned above, this action verb can be transitive in GGMS and intransitive in GIMS.

In GGMS and GIMS, the verb *ሶ / አልሶ* is transitive because the verb transfers action to a direct object. In contrast to this, in GCTP and GPTP the action verb (*ሶ / አልሶ*) is intransitive. Because the verb has no direct object.

የምግብ ቃላት

ፍተ-ጽባሕ - ቁርስ	/break fast/
ምሳሕ - ምሳ	/lunch/
ድራር - ራት	/dinner' supper/
ምግብ - ምግብ	/Food meal/
ቤተ-ምግብ - የምግብ አዳራሽ	/dining hall/
ተመጋቢ - ተመጋቢ	/who is food lodger/
መጋቢ - መጋቢ ሸ-ም/	/feeder
ፍስሕ - ግብዣ	/party Invitation/
ልሰሕ - አልጫ	/papperles wat/
ጸብሕ - ወጥ	/sauce/
መና - እንጀራ /ጸባ/	/bread, Injera/
ጎብስት - ጸባ	/bread/
ጸህል - ሳህን	/dish, plate/
መሀፒል - ሳመና	/soap/
ምሳዳብ - መታጠቢያ	/basin/
ጸዋኤ ምሳሕ - የምሳ ጥሪ	

የግብ ቃላት

በልሶ - በላ	/ate/
ሰትየ - ጠጣ	/drank/
ጸገበ - ጠገበ	/was satiated/

ረወዮ - ረካ	/satisfied/
አቅረበ - አቀረበ	/brought near, presented, supplied/
አፍአመ - አጎረሰ	/took a mouth full/
ለስሐ - አልጫ ሽነ	/was thin, flavourless/
ተጎፅበ - ታጠበ	/was washed/
አስተዳለወ - አዘጋጀ	/prepared/
ጸውዐ - ጠራ	/called/
ወሰደ - ወሰደ	/took
ወህበ - ሰጠ	/gave/
አምጽአ - አመጣ	/brought/
ናሁ - እንሆ	/here is, behold/
ቀደመ - ቀደመ	/over took, passed/
መገበ - መገበ	/fed/
አስተገፀበ - አስታጠበ	/poured water on/
ምገገብ - መታጠቢያ	/basin/
ወረቀ - ተፋ	/spat/
ተበልዐ - ተበላ	/was eaten/
መብልዕ - መብል	/food/
ይብልዕኒ - ይብላኝ	/I am sorry for/
በላኒ - በላተኛ	/regular customer hotel or restaurant/
አብልዐ - አበላ	/fed/
ዘረወ - በተነ	/scattered/
ነደ - በገነ	/burnt/
ጸምአ - ተጠማ	/was thirsty/
ጸመ - ጸመ	/fasted/
አጽገበ - አጠገበ	/satiated /
አጽጋቢ - አጥጋቢ	/satisfactory/
ጽጋብ - ጥጋብ	/satiety/
ጸገበ - ጠገበ	/ was satiated/
ርገበ - ተራበ	/was hungry/

ዘመን ርገብ - ምንጻቤ /ርገብ፣ የረገብ ዘመን /famine/
 ምንጻቤ /ርገብ/ - ረገብ /hangur/

፩.፲፫. ዐቢይ አንቀጽ /Main Verb/

- ፩. ቀዳማይ /ገላፊ/ Past tense /perfective/
- ፪. ካልላይ /የአሁን እና የመጻሊ/ Present and Future /imperfective/
- ፫. ዘንድ
- ፬. ትዕዛዝ
- ዘንድ እና ትዕዛዝ አንድ ናቸው።
- ሀ. ቀተለ - ገደለ - ገላፊ - Past
- ለ. ይቅተል - ይገድላል - ካልላይ - Present and Future
- ሐ. ይቅተል - ይግደል - ትዕዛዝ Command
- መ. ይቅተል - ይገድል ዘንድ - ዘንድ /...to verbs/

የገለገዘ ግሶችን ወደ ካልላይ፣ ዘንድ፣ ትዕዛዝና ንዑስ አንቀጽ ለመለወጥ ያለው ደንብ

የገለገዘ ግሶች ርባታ በቀዳማይ አንቀጽ ይጀምራል። ከዚያም በደንቡ መሠረት ወደ ተጠቀሱት አናቅጽ ይለወጣል። ይኸም በግስ አርእስት ይታወቃል።

፩.፲፬. ግስ አርእስት (Root Verbs)

የግስ አርእስት የምገላቸው የጊዜያትን ግብር የሚመሩ እና በእነርሱ የአረባብ ዘዴ ሌሎች እነርሱን መሰል ግሶች የሚገኙ መኾናቸውን የሚለዩልን ግሶች ናቸው። እነዚህ የግስ አርእስትም ሕጋዊ የግሶች /Regular verbs/ ናቸው።

የግስ አርእስት «ሥምንት» ወይም «ሰባት» ሲኾኑ እነዚህም የየራሳቸው መለያ የፊደል ደረጃ አላቸው። እነዚህም በተናጠል ቤት ይባላሉ። ይኸንና እነዚህን የአርእስት ክፍል ለግንዛቤ ይረዳን ዘንድ በአሥራ አንድ ክፍልን እንመለከታቸዋለን። እነዚህም፡-

የፊደል ደረጃ	አነባበብ /Pronunciation/			
፩. ቀተለ	ግለዝ	ግለዝ	ግለዝ	የላላ
፪. ቀደሰ	ግለዝ	ግለዝ	ግለዝ	የጠበቀ «ደ» ይጠብቃል
፫. ባረከ	ራብዕ	ግለዝ	ግለዝ	የላላ
፬. ደንገወ	ግለዝ	ባድሰ	ግለዝ ግለዝ	የላላ
፭. ማህረከ	ራብዕ	ባድሰ	ግለዝ ግለዝ	የላላ

፩. ዴገነ	ጋምሰ	ገእዝ	ገእዝ	የላላ
፪. ኖለወ	ሳብዕ	ገእዝ	ገእዝ	የላላ
፫. ቆመ	ሳብዕ	ገእዝ	ገእዝ	የላላ
፬. ሢመ	ጋምሰ	ገእዝ		የላላ
፭. ብሀለ	ሳድሰ	ሳድሰ	ገእዝ	የላላ
፮. ገብረ	ገእዝ	ሳድሰ	ገእዝ	የላላ

የገሰ አርእስቱ የጊዜ ሺደት

የገሰ ርባታ በግእዝ ቋንቋ በቀዳማይ አንቀጽ ይጀምርና ወደ መጻሕፍ ይጓዛል። ርባታውም በተውላጠ ስም «ውእቱ» /እሱ/ ይጀምራል።

የገሰ አርእስቱን በሥምንት የሚከፍሉት ቀተለ፣ ቀደሰ፣ ባረከ፣ አለመሪ /ማህረከ/፣ ቆመ፣ ሢመ፣ ብሀለ፣ ገብረ በግለት ሲሾን አሁንም በአንዳንድ ቅኔ ቤቶች ተግባራዊ ነው።

ገሰን ለማርባት /ወደ ካልኣይ ዘንድ እና ትዕዛዝ ለመለወጥ ቤቱን ማወቅ ያስፈልጋል። ይኸም ቤቱ ማነው? ይባላል። በማን ቤት ይረባል? ማንንስ ይመስላል? በአገባቡ በቀለሙ ቅርጽ ወዘተ።

- ወደሰ ቤቱ ቀደሰ ነው። ወይም የቀደሰ ቤት ነው።
- ነገረ ቤቱ ቀደሰ ነው። ወይም የቀደሰ ቤት ነው።
- ነገረ ቤቱ ቀተለ ነው። ወይም የቀደሰ ቤት ነው።
- ወደሰ የቀደሰ ቤት የሾነው ስለጠበቀ ነው።

ቀዳማይ አንቀጽ /ገላፊ Past tens/ ካልኣይ /የአሁንፍ

የመጻሕፍ	ዘንድ /ትዕዛዝ/	ገዕዝ አንቀጽ
፩. ቀተለ - ገደለ		ይቀትል - ይገድላል
ይቅትል - ይገደል		ቀቲል/ቀቲሉት - መገደል
፪. ቀደሰ - አመስገነ		ይቄድስ - ያመስገናል
ይቀድሰ - ያመስገን		ቀድሰ/ቀድሶት - ማመስገን
፫. ባረከ- ባረከ		ይባርከ-ይባርከ
ይባርከ-ይባርከ		ባርከ/ባርከት-መባረክ
፬. ደንገዕ-ደንገጠ		ይደንገዕ-ይደንገጠል
ይደንገዕ-ይደንገጥ		ደንገዖ/ደንገዖት-መደንገጥ
፭. ማህረከ-ማረከ		ይማህርከ-ይማርከል
ይማህርከ-ይማርከ		ማህርከ/ማህርከት/መማረከ

፩. ዲገ-ተከተለ	ይዲገን ይከተላል
ይዲገን-ይከተለ	ይዲገና/ይገናት
፪. ናለው ጠበቀ	ይኖሉ ይጠብቃል
ይኖሉ-ይጠብቅ	ናልዎ/ናልዎት መጠበቅ
፫. ቆሙ-ቆሙ	ይቀውም-ይቆማል
ይቆም-ይቆም	ቀዊም/ቀዊዎት
፬. ሢሙ-ሸሙ	ይሠይም ይሸማል
ይሢም-የሹም	ሠዩም/ሠዩዎት
፭. ብህሉ-አለ	ይብህሉ-ይላል
ይብሃል-ይበል	ብሂል/ብሂሉት - ማለት
፮. ገብረ-ሠራ	ይገብር-ይሠራል
ይግበር-ይሥራ	ገበር/ገበሮት - መሥራት

ማሳሰቢያና ግስታዎች:-

እዚኸ ላይ ግሶች ኹሉ እነዚኸን የመሰሉ እንደነዚህ ግሶች በምሉዕ መሰለው ላይረቡ ይችላሉ። ይኸም ሕጋዊያን /Regular/ እና ሕጋዊያን ያልኾኑ /Irregular verbs/ ግሶች መኖራቸውን ያመለክታል።

ምሳሌ:-	Present	Past
	work	worked
	go	went

ግሶች የመምሰል ደረጃ አላቸው ለእንደ እንደራሴ ራሳቸው ፊታውራሪ .../። ይኸም ሠራዊት ይባላል። ይኸ ማለት ግን ግስ ከግስ ይበልጣል ማለት አይደለም።

የግስ አርእስቱ አንድነትና ልዩነት በለውጥ ጊዜ ቀተለ- የኹሉም መሪ /መራሒ/ ነው።

«ቀደሰ» ከ«ቀተለ» የሚለዎው በመጠበቅ ነው። ስለኾነም በካልኦይ ጊዜ «ቀ»ን ወደ ኅምስ ለውጧል። በዘንድ ጊዜ «ቀ»ን አለጠም።

ቆመና ሢሙ «ውም» እና «ይም»ን በካልኦይ ጊዜ ጨምረዋል።

ግህረክ «ሀ»ን ወደ «ሀ» ለውጧል።

ናለው «ው»ን ይኅርዳል /ይተዋል።።።

ባረከ በካልኦይና በዘንድ ተመሳሳይ ነው። የካልኦይ ይጠብቃል። የዘንድ ተዘርዘር እንደ በእንደ ሳይጠብቅና ሳይዋጥ ይነበባል። እንደ አግርኛው አይደለም።

የመጨረሻ ፊደሎች ባድስ መሾናቸው ካልኦይና ትዕዛዝን ያመለክታሉ።

Verbs: Aspects, Infinitives, Gerundives, Imperatives and Subjunctives.

The main verbs in Ge'ez are perfect and imperfect. Perfect is usually past or completed action. It includes past perfect, past continuous, past participle with the relative pronoun *#* (of). The imperfect one is usually present, continuous and future action. One exception is *ጸጸ*. The end of all perfect verbs is the 1st order while all imperfect verbs have in the end the 6th order. This is under the pronoun *ወእቱ* (He). The other main verbs are subjunctive (with *ከመ፣ ጎ* *#* or with out), imperative, infinitive and gerundive. The conjugation of a verb or a stem is highly dependant on gender, number, pronouns, demonstratives, ---.

Type of verbs. In the Gospel of *ጳጳጳ ገርማ*, one can see the preservation of the sound laryngeals and pharyngeals than today. The preservation of sounds helps to identify the type of the verb(not of geminated). Some examples are as follows:

The GGMS	Type	Now
<i>ሰበሐ</i> [sabbəhə]	<i>ቀደሰ</i> [k'addasa]	<i>ሰበሐ</i> [sabbəhə] -The same
<i>ሰበሐ</i> [sabəhə]	<i>ቀተለ</i> [k'atala]	<i>ሰበሐ</i> [sabbəhə] <i>ቀተለ</i> [k'atala]
<i>ለሰገ</i> [lassəhə] <i>ቀተለ</i> [k'atala] <i>ለሰገ</i> [lasshə] <i>ገሰ</i> <i>ረ</i> [gəbrə] type		
<i>ከለሐ</i> [kəlləhə]	<i>ቀደሰ</i> [k'addasa]	<i>ከለሐ</i> [kəlləhə] <i>ገሰ</i> [gəbrə]
<i>ሃሀ</i> [u] <i>በሀ</i> [habənnə] type	<i>ቀተለ</i> [k'atala]	<i>ሃሀ</i> [habənnə] <i>ቀተለ</i> [k'atala]

Derivation: Five possible derived forms are present in Ge'ez. Verbs, Prepositions -- in Ge'ez, Amharic as well as other Semitic languages can be traced back to earlier verbs, prepositions, --. The changes occurring based on the position of the consonant, vowel with in the root as well as its nature especially, verbs incorporating. As we have seen above a typical verb of conjugation is *qəṭəḁ*. This

verb is not affected by Gutturals/h, ሸ .../ except in the causative form (which begins with ገa). The other verbs, called weak verbs tend to lose or alter their consonants depending on the position of semi vowels and the gutturals and vice versa.

Simple past	causative ገa	reflexive -	
ተተለ	ለቀተለ	ተቀተለ	ለሰተቀተለ

Nouns, prepositions, verb to have... can also be affected with gutturals and semi vowels. Most Ge'ez words are derived and formed from the stem or the root of verbs. Imperative = በለ Sound = bio Conjunction Independent ones : mazes Occurring only as prefix we occurring only as suffix: hi (common in old time). Adverbs include particles, interrogation, affirmation, or negation, and many others. Interrogative nu, Negative prefix - ገi, infinitives - ገoho, Interjections (not so well attested in the literature) ገa!, ገah! (signs of sorrow) hawisa ! (signifies) so please!. Beta (greeting)

ወ and ሄ as Semi vowels. In Ge'ez language prepositions, nouns, adjectives, 'verb to have' are formed from the root and the stem.

ሄ as a vowel is equal to (ገ)e, (ገ)i.

Stem	Noun	Gloss
ቀየለ	ቀስ	'priest'
[k'əyəsə]	[k'es]	
ደየለ[የ]	ደሴ	'above'
[dəyɛbə]	[dibe]	
ገየለ[የ]	ገሴ	'to'
[xəyɛbə]	[xəbe]	

ወ and **ይ** direct gainst the traditional rules የግስ ዐመሉች (Character of verbs) in **አ** and **ሀ**- **ወ** and **የ** - ደጊመ ቃል (repetition of words). It follows its own type, but has sound change. The changes are called ስርመት in Ge'ez. nongeminated syllables - **አ** - **ዐ**: **ሀ** - **ሐ** - **ገ** push the infinitive to start in the 6th order rather than the 1st order. Eg. መሀረ ምሂር ለአከ ልሊክ.

Sometimes, the gutturals influence the perfect to begin with the sixth order rather than with the 1st order. Example: ብሀለ: ገእደ: ጥዕ መ. They also show changes in the passive form (can serve as active) ተ ልልለ /ተለለ ተምሀረ /ተመሀረ. For the Loss, in the imperfect forms, ከሀለ and ይክል are good examples. ወይከውን ብድብድ ወድልቅልቅት ኩሉ ይበጽሐ [ጳ] ለላቲ ትውልድ አስመ ትበዝገ ፍመፍ ወእምበዛገ ለአከይ :: ወአገዝ ይተከዝ Adverb., come first and then verb. **ወ** (w) and **ይ** were used as vowels. The vowel was kept in writing examples are as follows
 በለ - [bəʕəb] - 'He feasted' ወሀብኩ [wəhəbku]- 'I gave' ዘለለ
 [zəbəlʕə] - 'He (who) ate /have/ had eaten' ዘየበረ [zəyəʕəbbi]- 'the greatest (he)' ሞዐ [moʕə] - 'He won' O, v and are Gutturals that are exposed in sound change are preserved ourtho graphically in some of the passages Direct object: ምድረ [mdrə] አምላክ ገəmlakə] ጸገየተ [s'ggəyətə] direct object አበ [ʕəbə]. **ወ** and **ይ** as vowel are equal to u, o

Stem	Noun	Gloss
አከወ	አኮ	('not', 'it is not')
[ʕəkawə]	[ʕəkko]	
ምወአ		('present', 'have' ...)
[bawəʕə]	[bo]	
ሀለወ	ሀሉ -	present' (v)
[həlləwə]	[həllo]	

If they come at last, they change the last radical in to the 6th order. Examples:

ገበአ; ረርሀ; ጸወወ; ሰብሐ; ሰርሐ.

ገስ አርእስት (Root /Model Verbs) ዝርዝር መንገድ

የገስ አርእስት ማለት ለሌሎች ግሶች መሠረት በመኾን የሚከተሏቸው ግሶች የእነርሱን የአወራረድ ባሕርይ የሚከተሉ እና በአቀማመጣቸው የሚመስሏቸው ናቸው። ይኹን እንጂ እነዚህ ኹሉ ግልፅ የሚሆኑት በዝርዝር ስንመለከታቸው በመኾኑ በመጀመሪያ ግር ሊለን አይገባም። የኾነው ኾኖ ለገስ ርባታ መሠረት መኾናቸውን መዘንጋት የለብንም። የታወቁት የገስ አርእስታት ሥምንት ናቸው። እያንዳንዳቸውም የየራሳቸው ሠራዊት አላቸው።

፩. ቀተለ	፫. ገብረ	፭. ባረከ	፯. ብሀለ
፪. ቀደለ	፬. አእመረ	፮. ሢመ	፰. ቆመ

፮.፩ እርባ ገስ (Tense and Nouns formation, including Adjectives)

በመጀመሪያ ግን አንድ በአንድ የሥምንቱን ግሶች ቀለማት በዛትና ዐይነት አንባቢው ማስተዋል ይገባዋል።

፩. ቀተለ	ፍጹም ገእዝ ኾኖ የላላ
፪. ቀደለ	ፍጹም ገእዝ ኾኖ የጠበቀ
፫. ገብረ	ገእዝ ሳድስ ገእዝ ኾኖ የላላ
፬. አእመረ	ገእዝ ሳድስ ገእዝ ኾኖ የላላ
፭. ባረከ	ራብፅ ገእዝ ገእዝ ኾኖ የላላ
፮. ሢመ	ጎምስ ገእዝ ኾኖ የላላ
፯. ብሀለ	ሳድስ ሳድስ ገእዝ ኾኖ የላላ
፰. ቆመ	ሳብፅ ገእዝ ኾኖ የላላ

ማንኛውም የቀዳማይ አንቀጽ ገስ ኹሉ ተነሿ መኾኑን በሥርዐተ ንባብ ላይ እናያለን።

፩. ቀተለ --- ገደለ (past tense - ገላፊ) / ቀዳማይ አንቀጽ/

ይቀትል --- ይገድላል (future- ካልኣይ-- ትንቢት ወይም Present Tense - ያሁን ጊዜ)

ይቅትል --- ይገድል ዘንድ / ዘንድ አንቀጽ/

ቀቲል / ቀቲሎት/ -- መግደል/ to kill (infinitive) ንዑስ አንቀጽ/

ቀታሊ -- የገደለ / ቅጽል --Adjective

ቀታልያን--- የገደሉ /ወንዶች/ / ቅጽል ሲበዛ/

ቀታሊት --- የገደለች / ለሴት ቅጽል ሲኾን

ቀታልያት --- የገደሉ / ለብዙ ሴቶች ቅጽል ሲኾን/

ቅቱል --- የተገደለ / ቅጽል -- Adjective/

ቀታሊ ---ገዳዩ / ስም ሲኾን/

ቀትል --- ውጊያ / ጥሬ ዘር/

ቅትለት --- ለገዳደል / ሳቢዘር/

በ ቀተለ ምሳሌ እንሠራና ሌሎችን እንዴት እንደሚወርዱ ካየን በኋላ ሌሎችን በራሳችን መሥራት እንችላለን።

ምሳሌ:-

ለነ ቀተልኩ -- እኔ ገደልኩ

ለነ አቀትል -- እኔ እገድላለሁ

ለነ አቅትል-- እገድል ዘንድ/ ዘንድ አንቀጽ/

ለነ አቅትል -- ልግደል / ትዕዛዝ/

አንተ ቀተልክ -- አንተ ገደልክ

አንቲ ቀተልኪ--- ገደልሽ

አንተ ትቀትል -- አንተ ትገድላለህ

አንቲ ትቀትሊ-- ትገድያለሽ

አንተ ቅትል--- አንተ ግደል

አንቲ ትቅትሊ --- ትገድዩ ዘንድ

ንሕነ ቀተልነ -- ገደልን

አንቲ ቅትሊ -- ግደዩ

ንሕነ ንቀትል -- እንገድላለን

አንትን ቀተልክን -- ገደላችኹ /ሴ/

ንሕነ ንቅትል -- እንገድል ዘንድ

አንትን ትቀትላ -- ትገድላላችኹ / ሴ/

ንሕነ ንቅትል -- እንግደል

አንትን ትቅትላ--- ትገድሉ ዘንድ /ሴ/

አንትሙ ቀተልክሙ ---ገደላችኹ /ወ/

አንትን ቅትላ --- ግደሉ /ሴ/

አንትሙ ትቀትሉ ---ትገድላላችኹ/ወ/

ወአቶሙ ቀተሉ -- ገደሉ /ወ/

አንትሙ ትቅትሉ --ትገድሉ ዘንድ/ወ/

ወአቶሙ ይቀትሉ ---ይገድላሉ/ወ/

አንትሙ ቅትሉ --- ግደሉ/ወ/

ወአቶሙ ይቅትሉ -- ይገድሉ ዘንድ/ወ/

ወአቲ ቀተለ -- ገደለ

ወአቶሙ ይቅትሉ --- ይግደሉ/ወ/

ወአቲ ይቀትል --- ይገድላል

ይአቲ ቀተለት --- ገደለች

ወአቲ ይቅትል --- ይገድል ዘንድ

ይአቲ ትቀትል -- ትገድላለች

ወአቲ ይቅትል --- ይግደል

ይአቲ ትቅትል -- ትገድል ዘንድ / ሴ/

ወአቶን ቀተላ -- ገደሉ /ሴ/

ይአቲ ትቅትል-- ትግደል

- ውለቶን ይቀትላ --- ይገድላሉ /ሴ/
- ውለቶን ይቅትላ --- ይገድሉ ዘንድ /ሴ/
- ውለቶን ይቅትላ --- ይግደሉ /ሴ/

ማስታወሻ:- ሀ. የትንቢት(future) እና የአሁን ጊዜ(Present) በግእዝ
አንድ ዐይነት የግስ አወራረድ / አገባብ/ አላቸው።

ለ. ዘንድ አንቀጽና ትዕዛዝ አንቀጽም እንዲኹ አንድ ዐይነት ናቸው።

ሐ. የግእዝ ግሶች ርባታቸውን የሚያምሩት በቀዳማዬ አንቀጽ (past) ነው።

ቀተለን የሚመስሉ ግሶች ነበረ፣ ወረደ፣ ወዘተ ናቸው። ነገር ግን አወራረዳቸው
ከቀተለ ሊለዩ ስለሚችሉ ማስተዋል ያስፈልጋል ።

ምሳሌ ወረደ፣ ይወርድ፣ ይረድ

ጀ. ቀደሰ -- አመሰገን

ይቁድስ --- ያመስግናል

ይቀድስ --- ያመሰግን ዘንድ

ይቀድስ --- ያመሰግን

ቀድሶ / ቀድሶት/ --- ማመስገን

ቀዳሲ --- ያመሰገን

ቀዳሲያን --- ያመሰገኑ

ቀዳሲት --- ያመሰገንች

ቀዳሲያት --- ያመሰገኑ / ሴ/

ቅዱስ --- ምስገን

ቀዳሲ --- አመሰጋኚ

ቅዳሴ --- ምስጋና

መቅደስ --- ማመስገኛ

ቅድስት --- የተመሰገንች

፫. ገብረ--- ሠራ፣ ፈጠረ

ይገብር --- ይሠራል

ይገብር --- ይሠራ ዘንድ

ይገብር --- ይሥራ

ገቢር /ገቢርት/ --- መሥራት

ገብሪ --- የሠራ

ገባርያን --- የሠሩ

ገባሪት --- የሠራች

ገባርያት --- የሠሩ /ሴ/

ግቡር --- የተሠራ

ገብሪ --- ሠራ

ግብር --- ሥራ

ግብረት --- አሠራር / አደራረገ/

ምግባር --- በጎ ሥራ

ተግባር --- ሥራ

እንደ ቀደሰ የሚረቡ ግሶች ስብሐ፣ ጸለዮ ናቸው።

እንደ ገብረ የሚረቡ ግሶች ሠምረ፣ ገብረ፣ ነጽሐ ወዘተ . . . ናቸው።

፩. አእመሪ --- ዐወቀ	፮. ባረከ --- ባረከ
የአምር --- ያውቃል	ይባርክ --- ይባርካል
ያአምር --- ያውቅ ዘንድ	ይባርክ --- ይባርክ ዘንድ
ያአምር --- ይወቅ	ይባርክ --- ይባርክ
አአምር / አአምርት/ --- ማወቅ	* ባርኮ / ባርኮት/ --- መባረክ
አእማሪ --- ያወቀ	ባራኪ --- የባረከ
አእማርያን --- ያወቁ /ወ/	ባራክያን --- የባረኩ
አእማሪት --- ያወቀች	ባራኪት --- የባረከች
አእማርያት --- ያወቁ /ሴ/	ባራክያት --- የባረኩ /ሴ/
አሙር --- የታወቀ	ቡሩክ --- የተባረከ
አእማሪ --- ዐዋቂ	ባራኪ --- የሚባርክ
ማአምር --- የሚያውቅ	ቡራኪ --- ቡራኪ
አአምር --- ዕውቀት	ባረኮት --- ባረኮት

አእመሪን የሚመስሉ፣ አጥረዮ፣ አመንተወ፣ አመክዮ፣ አመድበለና የመሳሰሉት ናቸው።

አንደ ባረከ የሚረቡ ማህረክ፣ ፃመወ፣ ሳቀዮ፣ ወዘተ . . . የመሳሰሉት ናቸው።

፩. ሢመ --- ሾመ	፮. ብህላ --- አላ
ይሠይም --- ይሾማል	ይብህል --- ይላል
ይሢም --- ይሾም ዘንድ	ይብሃል --- ይል ዘንድ
ይሢም --- ይሾም	ይብሃል --- ይበል
ሠዩም / ሠዩሞት/ --- መሾም	* ብሃል/ ብሃሎት/ --- ማለት
ሠያሚ --- የሾመ	ብሃሊ --- ያለ
ሠያምያን --- የሾሙ	ብሃልያን --- ያለ
ሠያሚት --- የሾመች	ብሃሊት --- ያለች
ሠያምያት --- የሾሙ /ሴ/	ብሃልያት --- ያለ /ሴ/
ሥዩም --- የተሾመ	ብሁል --- የተባለ
ሠያሚ --- ሿሚ	ብሃሊ --- የሚል
ሢመት --- ሾመት	ባህል --- አባባል

ሢመን የሚመስሉ ጌሳ፣ ዜነወ የመሳሰሉት ናቸው።

ብህላን የሚመስሉ ጥቂቶቹ ውገዘ፣ ሥሀወ፣ ጥዕዮ ናቸው።

፩. ቆመ --- ቆመ

ይቀውም --- ይቆማል

ይቁም ---- ይቆም ዘንድ

ይቁም --- ይቁም

ቀዊም/ ቀዊሞት/ --- መቆም

ቀዋሚ ---- የሚቆም

ቀዋምያን ---- የሚቆሙ

ቀዋሚት ---- የምትቆም

ቀዋምያት ---- የሚቆሙ /ሴ/

ቅውም --- የሚቆም

ቀዋሚ ---- ቋሚ

ቁመት ---- ቁመት

ቆመን የሚመስል ሐረ፣ ሞርቅሐ / ላጠ/ ወዘተ . . . ናቸው።

ማስታወሻ:- የቆሙ፣ የቆመች፣ ያመለገት፣ ያመለገች የምንለው ግሉ በቀዳማይ / በጎላፊ/ ስለረገ እና ቅጽሎች እንደመኾናቸው ኹሉ “ የ” የሚለውን ፊደል ለማመልከት ነው እንጂ ምን ጊዜም ለጎላፊ ወይም ለትንቢት ተብሎ ቅጽልን መከፋፈል አይደለም። ዘቆመት ስንልም ትርጉሙ ቀዋሚ ከሚለው ጋር አንድ ነው። የቆመች፣ ቋሚ ማለት ነው።

፪.፪ ሕገ ወጥ አካሄድ ያላቸው ግሶች። (Irregular Verbs)

<u>ቀዳማይ</u>	<u>ካልአይ</u>	<u>ዘንድ</u>	<u>ትእዛዝ</u>
ወሀቦ / ሰጠ/	ይውሀቦ፣ ይሀብ	የሀብ	የሀብ
ከሀለ / ቻለ/	ይከል / ይከሀል/	ይከሀል	ይከሀል
ብሀለ/ አለ/	ይብል	ይብል	ይብል
ይቤ / አለ/	ይብል	ይብል	ይብል
ርእየ / አየ/	ይፊኢ	ይርእይ	ይርእ / ይርእይ/
ወድቀ / ወደቀ/	ይወድቅ	ይደቅ	ይደቅ

ድርጊቱ በመካከላት ላለ (Continuous)ነገር መጠቀም የምንችለው በካልአይ ነው።

ምሳሌ:- ይመጽክ ውስቱ

እንዘ ይመጽክ ውስቱ (አየመጣ ነው ሲመጣ ነው)

በገዑስ አንቀጽ ሺደት የሚመሳሰሉ

ሀ	ለ
ቀተለ-ቀተል/ቀተሉት	ቀደሱ-ቀድሶ/ቀድሶት
ቆመ	ባረከ
ሢመ	ደገገዐ
ብሀለ	ግሀረከ
ገብረ	ዴገገ

የግስ አርእስቱን የአለዋወጥ ሺደት ከላይ በደንብ አጠጋ

ግስታወሻ፡-

፩. መራጉት/የግስ መሻሻ ፊደላት አምስት ናቸው። እነዚህም፡- ግእዝ፣ ራብዕ፣ ገምስ ሳድስ እና ሳብዕ ናቸው። ምሳሌ፡-

በግእዝ- መጽአ/መጣ/

በራብዕ -ባረከ /ባረከ/

በገምስ-ሢመ /ሸመ/ - በአማርኛ የሚነሣ - ሺደ

በሳድስ- ርእዩ /አዩ/

በሳብዕ - ሖረ /ሄደ/ ናቸው።

፪. ገዑስ አንቀጽ ፪ ናቸው። ትርጉማቸው አንድ ነው።

ቀተለ - ገደለ

ሀ. ቀተል -መግደል -To Kill

ለ. ቀተሉት - መግደል - To Kill

፫. ዘንድ እና ትዕዛዝ አንድ ነው።

፬. በገዑስ አንቀጽ ጊዜ የመጨረሻዎቹ ፊደላት ሳድስ እና ሳብዕ ይለወጣሉ። ቀድሶ/ቀድሶት/ ወይም ከተለወጠው /ከቀድሶ/ «ት»ን በመጨመር ገዑስ አንቀጽ ይመሠረታል። ይኸም ቀደሶን ለመስለ ነው።

፪.፲፭. የግስ ዐመሎች

፩. ግስ የቋንቋ ጓዝ የዘርና የነባር እክት ወይም ዕቃ ግሴት ግለት ነው፤ ለግይ ከነግሱ ምድር ከነልብሱ እንዲሉ ተከንገዙ ሲሉ።

፩ዱ አንቀጽ እስከ ፹ ጥሬው እስከ ፲ መደብ መራባቱና መዘርዘሩ ያንዱ ለብዙ የወንድ ለሴት የሩቁ ለቅርብ እየተሰጠ በመፋለስና በመዋረስ በመመ ላለሰ ነውና።

- ፪. ነጠላ ግስ ከ፪ ፊደል አይወርድም፤ ከ፬ ፊደል አይወጣም፤ ለማድና ባዕድ ሲጨ መር ግን ፭ም ፮ም ፯ም ይኸናል።ከ፯ በላይ ግን አይወጣም።
- ፫. በግስ ያሉ ዐመሎች ደጊመ ቃል፣ እና ሀ ወ ና የ ናቸው።
- ፬. የግስ ዐመሎች ያሉበት ግስ ቤቱን ሳይለቅ ድምጽና መንገድ ይለውጣል።
- ፭. አ-ዐ፣ሀ - ሐ - ኅ ከመላላት በቀር መጥበቅ የሌላቸው ናቸው።
- ፮. ወ ና የ ይጉርዳሉ፣ ድምጽ ይለውጣሉ፣ ራሳቸውንም ይጉርዱና እየዋጡ በጥፋት ይታጣሉ።

ው-

- መድረሻ ወይም መጨረሻ ሲኾን ካልነዩ፣ ሳድስ ይኾን የነበረውን ጉርዶ ካዕብና ሳብዕ ያደርጋል።
 - ደጊም ሲኾን በቁራሽ አይጉርድም
 - በደጊም ጊዜ ሳድስ ቅጽሉንም መካከሉ ካዕብ ይኾን የነበረውን ሳድስ ያደርጋል።
 - በቀተለ ሠርዌ ማእከል ሲኾን ያንቀጹ መነሻ ግለዝ ይኾን የነበረውን ጉርዶ ሳብዕ ያደርጋል።
 - በ፱ ፊደል ግስ ማእከል ሲኾን ግን ያርእስቱንም ጫፍ እንደ ሥሩ ሳብዕ ያደርጋል።
 - ወ ለሦስት ፊደል ግስ መነሻ ሲኾን ጥሬ ዘሩ ፬ ፊደል ይኾን የነበረውን ጉርዶ ፫ ፊደል ብቻ ያደርጋል።
 - ወ በላቢ ዘር የሚጉርድበት የማይጉርድበት እለ። ምሳሌ፡- ልደት፣ርደት ሳይጉርድ ውግረት፣ውገደት. . . እያለ ይኼዳል።
 - ሃላግዩንም ከቀደሰና ከባረከ ቤት በቀር ኹሉን ይጉርዳል።
 - ከ፪ቱ ዐመሎች ሲገናኝ አርእስቱ ሳድስ ይኾን የነበረውን ወደ ራሱ ይለውጠዋል። በቀደሰ እና በባረከ ቤት ግን አይጉርድም ቀደሰ፣ወደሰ
- ወ መነሻም መድረሻም ማእከልም ኹኖ ካልጉረደው በቀር የግለዝ ቋንቋ ግስ በሳብዕ ቀለም አይነሣም፤ በካዕብ በሳብዕ አይጨርስም ጥሬ ዘሩም በካዕብ በሳብዕ አይነሣም።

አዕማድ

መራሕያነ አዕማድ፡- ል፣ተ፣አስተ፣አን፣አስ።
 አ እና ተ መደበኞች ናቸው
 ሰ እና ን ስሯጽ ይባላሉ።

ለዕግድ- አድራጊ አሰደራጊ ተደራጊ ተደራራጊ አደራራጊ

አ ፊለሰን በሚመስሉ ግሶች /በጓጉል ግሶች/ የማድረግ እና የማስደረግ ልማድ ይኾናል። ምሳሌ፡- አምጽአ ብሎ አመጣ አስመጣ ማለቱን ያሳያል። በገቢር ግስ ግን የማስደረግ ብቻ ይኾናል።

ተ፡ የመደረግ እና የመደራረግ ልማድ ነው

በ ደ ፣ ዘ ፣ ጠ ፣ ሠሰ፣ ጸፀ፣ ተ ለሚነሡ ግሶች ልማድ ነው።

በፍቆችና እነ ንሐነ በሚሉ በትንቢት፣ በዘንድ፣ በትዕዛዝ ተውጦ፣ ተጉርዶ ይቆራል።

በፀቱ ቅርቦች በትዕዛዝ ብቻ ይገኛል።

ምሳሌ፡- ተሠይመ ይሠየም፣ ተፀምዶ ይፀመድ

አስተ፡ መደቡ የማድረግ ነው።

ድርቡ የማድረግና የማስደረግ የመደረግም ነው።

• የማደራረግ ልማድና መደብ መኾኑ ባስደራጊው ልማድ በአና በተ መካከል ስ ስሯጽ ኾና ስለገባ ነው።

• ሥርወ ቀለሙን አስተቃተለ ብሎ ራብዕ በማድረግ ይታወቃል።

• የማድረግና የማስደረግ ልማድ ነው።

• አስ በእነቱ ማድረግና ማስደረግን ብቻ ይሻል።

• በተነቱ መደረግን ብቻ ይሻል።

ሥርወ ቀለሙን ግእዝና ሳድስ ያደርጋል ምሳሌ፡- ሐመመ፣ አስተሐመመ፣ ረከበ አስተርከበ፣ ርእዮ፣ አርእዮ፣ አስተርእዮ

አጌ፡ የማድረግና የመደረግ ልማድ የኾናል ምሳሌ፡ ቀልቀለ=አንቀልቀለ አሰና አሉ፡

• መድረሻ ወይም መጨረሻ ሲኾን ካልአዩ ሳድስ ይኾን የነበረውን ጉርዶ ማለስ ያደርጋል።

• ያርእስቱን ማዕከል ማለስ ይኾን የነበረውን ለውጦ ሳድስ ያደርጋል።

በቀተለ ሠርዌ በ፫ ፊደል ግስ ማእከል ሲኾን መነሻው ግእዝ ይኾን ነበረውን ለውጦ እና ጉርዶ ገምስ ያደርጋል።

እንደ አለቃ ኪዳነ ወልድ ገለጸ አ፣ሀ፣የና ወን ዐመለኞች ነውጠኞች ይሏቸዋል። በመካከል እነዚኸ ዐመሎች የሌሉበት ግስ በግእዝ በራብዕ ቢነሣ እንጂ በገምስ በሳድስ በሳብዕ ፊደል አይነሣም። በግእዝ መነሣት የዐረብ በራብዕ

መነሣት የሱርስትና የዕብራይስጥ ነው። ገለጻም የዕረብ የሱርስት የዕብራይስጥ ወንድም ስለሆነ በነዚህ አካሄድ ይኼዳል። የነዚህም ያራቱ ልሳናት ዘራቸውና ነባራቸው ንባባቸውና ምሥጢራቸው እንደ ወንጌላት ቃል ይገጥማል ልዩነቱ ጥቂት ጥቂት ነው።

ደጊመ ቃል

እንደ ወና እንደ የ ይጉርዳል፤ አጉራረዱ ገን እየቅል ነው ሹለተኛው ሦስተኛውን ውጦ የጀ ፊደል ግስ ይኾናል።

ጠቢብ	ጠበበ	ጠበ
ነቢብ	ነበበ	ነበ
ነዲድ	ነደደ	ነደ

ደጊመ ቃል፣ ወ ና የ ካልጉረዱት በስተቀር የ ፊደል ግስ አይገኝም።

ዕጥፍ ደጊመ ቃል

ደግደገ፣ ፊልፊል፣ በልበል . . .

፪.፲፮. የርባታ ዐይነቶች /አዋትወ ርባሕ/

ርባታ በ፲ መደብ አስከ ፱ ይዘምታል።

የርባታ ስሞች ፫ ናቸው። እነዚህም፦

- ዐቢይ
- ንዑስ
- ደቂቅ

አሥራው /ይ፣ ት፣ ን፣ እ/

/የካልኦይና የዘንድ አናቅጽ ቅጥያዎች/

አሥራው በግስ የለውጥ ሺደት ጊዜ የምንጠቀምባቸው ወይም ቀዳማይ እን ቀጽን ወደ ካልኦይ እና ዘንድ ወይም ትዕዛዝ አንቀጽ የምንለውጥባቸው ቅጥያዎች ናቸው። ይ በውእቱ /እሱ/ ለረባ ግስ/ ካልኦይ /የአሁንም ይኾናል/ ዘንድ/ትዕዛዝ

እነ እ /I will/ እ

አንተ ት/ተ-የግሱ መጀመሪያ ሐ፣ አ፣ ዐ ሲኾን/ ት/ተ/ በትዕዛዝ - አይኾንም

አንቲ ት... አ/አናባቢ/ ተበሐ፣አ፣ሀ/ ት...አ/አናባቢ /ተ/

አንትሙ ት...አ/አናባቢ/ ት...አ/ አናባቢ/

አንትን ት-አ/ /you will/

ንሕነ ን /we will/ እ

ውእቱ ይ/የ/ የግሱ ፊደል ሐ፣ አበኾን/ ይ /የ/ /ን፣አ በኾነ- ያ/ ...አ

ይእቲ	ት.እ
ውእቶሙ	ይ...ኡ /አናባቢ/ /They will/
ውእቶን	ይ...ኣ/ አናባቢ/ /They will/

ግሳባቢያ:- እነዚኸ ቅጥያዎች ሲኾኑ የግሱ ለውጥ ደግሞ እንደ ቤቱ/ እንደ ግሱ አርእስቱ/ ይወሰናል። ምሳሌ ለተጠቀሰው ምሳሌ፡- መጽሐ-በገብረ /በቀተለ/ ቤት ይረባል።

መጽሐ=መጣ

ካልኣይ

አን	እመጽእ እመጣለሁ	እምጽእ - እመጣ ዘንድ /ልምጣ
አንተ	ትመጽእ	You (will) come ትምጽእ /ነዓ/
አንቲ	ትመጽኢ	You (will) come ትምጽኢ /ንዓ/
አንትሙ	ትመጽኡ	You (will) come ትምጽኡ /ንዑ/
አንትን	ትመጽኣ	You (will) come ትምጽኣ
ንሕነ	ንመጽእ	We (will) come ንምጽእ
ውእቱ	ይመጽእ	He (will) come(s) ይምጽእ
ይእቲ	ትመጽእ	She (will) come(s) ትምጽእ
ውእቶሙ	ይመጽኡ	They (will) come ይምጽኡ
ውእቶን	ይምጽኣ	They (will) come ይምጽኣ

ነዓ፣ ንዓ፣ ንዑ - ለትዕዛዝ ናቸው።

ግሳባቢያ:- ሐ/ሀ/፣ ወ፣ አ/ዐ/፣ የ የኢሕጋውያን ግሶች መታወቂያዎች በመኾናቸው ሌላ ጊዜ እንማራቸዋለን።

፩.፲፯. የግሱ እርባታ በዐሥሩ መራሕያን

- ፩. በገላፊ - ቀዳማይ አንቀጽ /past tense/
- ፪. በካልኣይ- በአሁን እና በመጻእ /Present and Future/
- ፫. በንዑስ አንቀጽ - Infinitive
- ፬. በዘንድ እና ትዕዛዝ - /Jussive and subjeteive/

፩. ገላሬ - ቀዳማይ እንቀጽ /past tense - ነበረ - ተቀመጠ sat

ሀ. እነ /እኔ/	ነበርኩ	I sat	ተቀመጥኩ
አንተ /አንተ/	ነበርከ	You sat	ተቀመጥክ
አንቲ /አንቺ/	ነበርኪ	You sat	ተቀመጥሺ
አንትሙ /እናንተ/	ነበርከሙ	You sat	ተቀመጣችኩ
አንትን /እናንተ/	ነበርክን	You sat	ተቀመጣችኩ
ንሕነ /እኛ/	ነበርና	We sat	ተቀመጥን
ውእቱ /እርሱ/	ነበረ	He sat	ተቀመጠ
ይእቲ /እርሷ/	ነበረት	She sat	ተቀመጠች
ውእቶሙ /እነርሱ/	ነበሩ	They sat	ተቀመጡ
ውእቶን /እነርሱ/	ነበሩ	They sat	ተቀመጡ

እዚኸ ላይ እንግሊዝኛው ባለቤቱ /Pronoun/ ካልተጻፈ ግሱ ተመሳሳይ ነው። በግእዙና በአማርኛው ግን ተውላጠ ስሙ በቅጥያው /በግሱ ቅጥያ/ ይታወቃል።

sit-sat - Irregular verb /ኢ-ሕጋዊ ግስ ነው/

ለ. Work - worked ሠራ-Regular ግስ ነው ገበር - ገብረ- ሠራ ከሕጋዊ ግስ መሠረቶች አንዱ ነው።

ግስታወሻ፡- በግእዝ የገላሬ ግሶች ቅጥያዎች አንድ ዐይነት ናቸው። የግሱ የመጨረሻ ፊደል ቀ፣ ገ፣ ከ፣ ነ ከኸነው ውጪ በእንግሊዝኛው ግን ሕጋዊያን ግሶች ed/በቀዳማይ - ጊዜ ሲጨምሩ/ በኢሕጋዊያን ግሶች ጊዜ ግን የተለያየ አካሄድ አላቸው። በግእዝ ቋንቋ በካልኦይ ጊዜ በየቤቱ ይረባል።

make - made

work - worked

ገብረ

እነ	ገበርኩ	ሠራኹ	I worked /made/
አንተ	ገበርከ	ሠራክ	You worked /made/
አንቲ	ገበርኪ	ሠራሺ	You worked /made/
አንትሙ	ገበርከሙ	ሠራችኩ	You worked /made/
አንትን	ገበርክን	ሠራችኩ	You worked /made/
ንሕነ	ገበርና	ሠራን	We worked /made/

ወለቲ	ገብረ	ሠራ	He worked /made/
ይለቲ	ገብረት	ሠራች	She worked /made/
ወለቶሙ	ገብሩ	ሠሩ	They worked /made/
ወለቶን	ገብራ	ሠሩ	They worked /made/

ለዋጭ ፊደላት ገብረ - ሠራ - worked

ገለጻ		አማርኛ	እንግሊዝኛ
/ልባን እንግልግር/			
አነ	ኩ	ሠ/ኹ	ed
አንተ	ከ	ሠ/ኸ	ed
አንቲ	ኪ	ሸ/ኸ	ed
አንትሙ	ከሙ	ችሁ/	ed
አንትን	ከን	?	
ንሕነ	ነ	ን	ed
ወለቲ -			
ይለቲ	ት	ች	ed
ወለቶሙ	ኑ /አናባቢ/	ኑ /አናባቢ/	ed
ወለቶንን	/አናባቢ/	ኑ/አናባቢ/	ed

ሐ. ሐረ - ሽደ

ሐዋር/ሐዋርት - ሙሽደ

ሐረ/ሄደ - ባለሁለት ፊደላት ግስ ነው።

አነ	ሐርኩ	እኔ	ሽደኩ	I went
አንተ	ሐርከ	አንተ	ሽደክ	You Went
አንቲ	ሐርኪ	አንቺ	ሽደሽ	You Went
አንትሙ	ሐርከሙ	እናንተ	ሽዳችኩ	You Went
አንትን	ሐርከን	እናንተ	ሽዳችኩ	You Went
ንሕነ	ሐርነ	እኛ	ሽደን	We Went
ወለቲ	ሐረ	እሱ	ሽደ	He Went
ይለቲ	ሐረት	እሷ	ሽደች	She Went
ወለቶሙ	ሐሩ	እነሱ	ሽዱ	They Went
ወለቶን ሐራ		እነሱ	ሽዱ	They Went

ግብታወሻ፡- በውእቱ እና በይሉቲ ጊዜ በገለገህ ሐረ የሚለው ፊደል በገለገህ ይነገራል። በውእቶሙ እና በውእቶን ደግሞ መጨረሻ ፊደሉ ረ በውእቶሙ ወደ ካዕብ እና በውእቶን ወደ ራብዕ በአናባቢዎች ብቻ ቅርጹን ይለውጣል እንጂ ሌላ ተጨማሪ ቅጥያ የለም። ከዚህ ውጭ በአን፣ አንተ፣ አንቲ፣ አንትሙ፣ አንትን፣ ንሕን የግሱ የመጨረሻ ፊደል የግድ ወደ ሳድስ መለወጥ ይኖርበታል። እዚኸ ላሁን የእንግሊዘኛው ኅላፊ ግሱን go? Went ይላል። በኅላፊ ጊዜ።

በገለገህና በአግርኛ ባለቤቱ በግሱ ይታወቃል። «እኔ ሔድኩ» በማለት ፋንታ «ሔድኩ» ቢል በቂ ነው። እኔ የሚለው ባለቤት በውስጠ ተፀውቆ አለና። በእንግሊዘኛው ግን የግድ ባለቤቱ መገለጥ አለበት።

። የኅላፊ ኢሕጋዎያን በቀ፣ ገ፣ ከ፣ ነ የሚጨርሱ ግሶች ናቸው። ምሳሌ
 ባረከ - አመሰገን፣ ባረከ /-blessed
 ባርኮ /ባርኮት - ማመሰገን To bless

እነ	ባረኩ	I blessed
አንተ	ባረከ	You blessed
አንቲ	ባረኪ	You blessed
አንትሙ	ባረክሙ	You blessed
አንትን	ባረክን	You blessed
ንሕን	ባረክነ	We blessed
ውእቱ	ባረከ	He blessed
ይሉቲ	ባረክት	She blessed
ውእቶሙ	ባረኩ	They blessed
ውእቶን	ባረካ	They blessed

በአምስቱ መራሕያን

እነ	ባረክኩ ሳይኾን እነ ባረኩ
አንተ	ባረክከ ሳይኾን አንተ ባረከ
አንቲ	ባረክኪ ሳይኾን አንቲ ባረኪ /ሲነበብ/
አንትሙ	ባረክክሙ ሳይኾን አንትሙ ባረክሙ
አንትን	ባረክክን ሳይኾን አንትን ባረክን ይባላል።

ስለኾነም ኩ፣ ከ፣ ኪ፣ ክ ጠብቀው ይነበባሉ። እንደዚህ ኹሉ የግስ የመጨረሻ ፊደላት ቀ፣ ገ፣ ከ ሲኾኑ ጠብቀው ይነበቡ። «ነ» ከኾነ ደግሞ በንሕ ነ ጊዜ ጠብቆ ይነበባል።

ኮነ ኾነ /Become - ኮነ የሚሰብ ግስ /ገቢር/ ነው።

እነ ኮንኩ ሐኪመ I become a doctor.

አንተ ኮንከ ሐኪመ you become a doctor.

አንቲ ኮንኪ ሐኪሚተ you become a doctor.

ንሕነ ኮነ ከመ አባግዕ እንደ በጌች ኾን።

አጥመቀ

አከለኛ

ሰበከ

ባረከ

ኮነ እነዚህኾን የመሰሉ ግሶች የገላፊ አንቀጽ ኢሕጋውያን ናቸው።

ሠ. አእመረ - በወቀ - knew

To know /knowing

አእመረ- ባለ ዐራት ቀለማት ግስ ነው።

እነ	አእመርኩ	I knew	ዐወቅኩ
አንተ	አእመርከ	You knew	ዐወቅሺ
አንቲ	አእመርኪ	You knew	ዐወቅኹ
አንትሙ	አእመርከሙ	You knew	ዐወቃችኹ
አንትን	አእመርከን	You knew	ዐወቃችኹ
ንሕነ	አእመርነ	We knew	ዐወቅን
ወአቱ	አእመረ	He knew	ዐወቀ
ይለቲ	አእመረት	She knew	ዐወቀች
ወአቶሙ	አእመሩ	They knew	ዐወቁ
ወአቶን	አእመራ	They knew	ዐወቁ

ረ. ይቤ- በግእዝ ለየት ያለ ግስ በገላፊም በካልካይም የራሱ አካሄድ ያለው ኢሕጋዊ ግስ «ይቤ» «አለ» ነው። የይቤን ዝርዝር በሌላ ጊዜ የምናየው ሲኾን ላሁኑ በገላፊ ጊዜ እንደት እንደተለየ እናስተውል። ይቤ ለየት ያለበት የሚጀምረው በላድስ ሲኾን የሚጨርሰው በኃምስ ስለኾነ ነው።

አነ	እቤ	አልኩ	I said
አንተ	ትቤ	አልክ	You said
አንቲ	ትቤሊ	አልሺ	You said
አንተሙ	ትቤሉ	አላችኹ	You said
አንትን	ትቤላ	አላችኹ	You said
ንሕነ	ንቤ	አልን	We said
ውእቱ	ይቤ	አለ	He said
ይእቲ	ትቤ	አለች	She said
ውእቶሙ	ይቤሉ	አሉ	They said
ውእቶን	ይቤላ	አሉ	They said

ምልግድ

የሚከተሉትን ግሶች ወደ ካልአይና ወደ ዘንድ ለውጥ ምሳሌ ወደሰ አመሰገን /የጠበቀ ነው/

ይዌድስ ያመሰግናል

ይወድስ ያመሰግን/ያመሰግን ዘንድ:: ቤቱ ቀደሰ ነው

የጠበቀ ምልክቱ /o/ ነው

	ካልአይ	ዘንድ	ቤቱ
፩. ዘመረ	_____	_____	_____
፪. ነጻረ	_____	_____	_____
፫. ወዕኦ	_____	_____	_____
፬. ቀደመ	_____	_____	_____
፭. ጌሠ	_____	_____	_____
፮. ጸመ	_____	_____	_____
፯. ረከበ	_____	_____	_____
፰. ናመ	_____	_____	_____
፱. ኮነ	_____	_____	_____
፲. ሰምዐ	_____	_____	_____
፲፩. ተንበለ	_____	_____	_____
፲፪. ከበበ	_____	_____	_____

የግስ ለውጥ ሺደትን በግስ እርእስት መሠረትነት ሕጋውያን አንቀጾች ከገላሬ /ቀዳማይ/ ወደ ካልኦይ /የአሁን እና መጻኢ/ ዘንድ፣ ትዕዛዝ እና ገዕዥ አንቀጽ እንዴት በወሥሩ መራሕያን እንደሚረቡ ተመልክተናል። አሁን ደግሞ የግሶችን ሺደት በኩለተኛው ዐቢይ አንቀጽ በካልኦይ አንቀጽ በዘርዘር እንግራለን።

፩. ካልኦይ /ኩለተኛ/ አንቀጽ፡- ይኸ አንቀጽ የአሁን /Present/ እና የመጻኢ /Future/ አንቀጾችን የጊዜ ለውጥ ሂደትን ይይዛል። ለዚህም ከአማርኛ የግስ እርባታ ጋር እያገናኘን እንመለከታለን።

፩.፯. የአማርኛ የግስ ርባታ መንገድ

ገዕዥ አንቀጽ	ገላሬ /ቀዳማይ/	ካልኦይ	ገልጻይ
፩. መብላት	በላ	ይበላል	ይብላ/ ይበላ ዘንድ
፪. መናገር	ተናገረ	ይናገራል	ይናገር/ ይናገር ዘንድ
፫. መዋሸት	ዋሸ	ይዋሸል	ይዋሸ/ ይዋሸ ዘንድ
፬. መሞት	ሞተ	ይሞታል	ይሞት/ ይሞት ዘንድ
፭. መርገጥ	ረገጠ	ይረገጣል	ይርገጥ/ ይረገጥ ዘንድ
፮. መቀመጥ	ተቀመጥ	ይቀመጣል	ይቀመጥ/ይቀመጥ ዘንድ
፯. መሄድ	ሼደ	ይሼዳል	ይሼድ/ ይሼድ ዘንድ
፰. ማስተባበር	አስተባበረ	ያስተባብራል	ያስተባብር/ያስተባብር ዘንድ

እዚኸ ላይ በላ፣ ተናገረ፣ ዋሸ፣ ሞተ፣ ረገጠ፣ ተቀመጠ፣ ሼደ፣ አስተባበረ ለአማርኛው የሕጋውያን ግሶች /Regular verbs/ ቤት እርእስት ናቸው። ስለኸንም የሚከተሉት ግሶች ቤቶች እንማን እንደ ኸኑ ለመለየት እንሞክራለን።

ገላሬ ቤቱ	ካልኦይ	ትዕዛዝ/ ዘንድ	ገዕዥ አንቀጽ
ቀዳ በላ	ይቀዳል	ይቅዳ/ይቀዳ ዘንድ	መቅዳት
ተዋረደ ተናገረ	ይናገራል	ይናገር/ይናገር ዘንድ	መናገር
ዋሸ ዋሸ	ይዋሻል	ይዋሻ/ይዋሻ ዘንድ	መዋሻት
ሞኸ ሞተ	ይሞኸል	ይሞኸኸ/ይሞኸኸ ዘንድ	መሞኸኸ
ወደቀ ረገጠ	ይወድቃል	ይወደቅ/ይወድቅ ዘንድ	መውደቅ
ተከደን ተቀመጠ	ይከድናል	ይከደን/ይከድን ዘንድ	መከደን
አስተናገደ አስተባበረ		ያስተባብራል/ያስተባብር ዘንድ	ማስተባበር

የገለዝ ግስ ርባታ መንገድ

ገላፊ	ካልኣይ	ትዕዛዝ/ ዘንድ	ገዑስ አንቀጽ
ቆመ-ቆመ	ይቀውም-ይቆማል	ይቁም-ይቆም ዘንድ /ይቁም	ቀዊም/ቀዊሞት
ሢመ/ሸመ/	ይሠይም	ይሢም	ሠዪም/ሠዪሞት
ቀተለ /ገደለ/	ይቀትል	ይቅትል	ቀተል/ቀተሎት
ባረከ/ባረከ/	ይባርክ	ይባርክ	ባርክ/ባርክት
ደንገፀ/ደንገጠ/	ይደንገፀ	ይደንገፀ	ደንገፀ /ደንገፀት
ግሀርከ/ግሀርከ/	ይግሀርክ	ይግሀርክ	ግሀርክ/ግሀርክት
ብሀለ /አለ/	ይብሀል	ይብሃል	ብሃል/ብሃሎት
ገብረ/ሠራ/ይገብር	ይገብር	ይገብር	ገብር /ገብርት
ዴን/ተኩተለ/	ይዴንን	ይዴንን	ዴንፍ/ዴንፍት
ኖለወ/ጠበቀ/	ይኖሉ	ይኖሉ	ኖልዎ/ኖልዎት
ቀደሰ/አመሰገነ	ይቀድስ	ይቀድስ	ቀድሰ/ቀድሰት

አንዳንድ የአማርኛውና የገለዙ አርእስት ሺደት ተመሳሳይነት

ገላፊ - ትዕዛዝ		ገላፊ - ትዕዛዝ	
ቆመ	ይቁም	ሞተ	ይሙት
ሢመ	ይሢም	ኼደ	ይኼድ

የሚከተሉት ግሶች እንዴት ወደ ካልኣይ ይለወጣሉ። ይኸም የሚታወቀው በቤት ነው።

ገላፊ	ቤቷ	ካልኣይ
ሞተ	ቆመ	ይመውት
ጌሠ	ሢመ	ይገይሰ
ነጸረ	ቀደሰ	ይኔጸር
ተንበለ	ደንገፀ	ይተነበለ

ካልኣይን በዐሥሩ መራሕያን

፩. ሰገደ-ሰገደ-	ቤቱ ቀተለ	
አን-አሰገድ	አኔ- አሰገዳለኹ	አቀትል- አገድላለኹ
አንተ-ትሰገድ	አንተ- ትሰገዳለኽ	ትቀትል-ትገድላለኽ
አንቲ-ትሰገዳ	አንቺ- ትሰገዳለኺ	ትቀትሊ-ትገድሊያለኺ
አንትሙ- ትሰገዱ	አናንተ- ትሰገዳላችኹ	ትቀትሉ- ትገድላላችኹ
አንትን- ትሰገዳ	አናንተ- ትሰገዳላችኹ	ትቀትላ- ትገድላላችኹ

ንሕነ- ንሰግድ	እኛ- እንሰግዳለን	ንቀትሉ- እንገድላለን
ውእቱ- ይሰግድ	እርሱ - ይሰግዳል	ይቀትሉ- ይገድላል
ይእቲ- ትሰግድ	እርሷ- ትሰግዳለች	ትቀትሉ- ትገድላለች
ውእቶሙ- ይሰግዳ	እነርሱ - ይሰግዳሉ	ይቀትሉ- ይገድላሉ
ውእቶን- ይሰግዳ	እነርሱ - ይሰግዳሉ	ይቀትላ- ይገድላሉ

ደ. ኖሎ = ተኛ - ቤቱ - ቆሙ

እነ- እነውም	- እተኛለኹ	እቀውም- እቆማለኹ
እንተ- ትነውም	- ትተኛለኽ	ትቀውም- ትቆማለኽ
እንቲ- ትነውሚ	- ትተኛለሺ	ትቀውሚ- ትቆሚያለሽ
እንትሙ- ትነውሙ	- ትተኛላችኹ	ትቀውሙ- ትቆማላችሁ
እንትን- ትነውማ	- ትተኛላችኹ	ትቀውማ- ትቆማላችኹ
ንሕነ- ንነውም	- እንተኛለን	ንቀውም- እንቆማለን
ውእቱ- ይነውም	- ይተኛል	ይቀውም- ይቆማል
ይእቲ- ትነውም	- ትተኛለች	ትቀውም- ትቆማለች
ውእቶሙ- ይነውሙ	- ይተኛሉ	ይቀውሙ- ይቆማሉ
ውእቶን- ይነውማ	- ይተኛሉ	ይቀውማ- ይቆማሉ

፫. መጽእ=መጣ ቤቱ - ገብረ /ሠራ/

እነ - እመጽእ- እመጣለኹ	I/will/ come	እገብር- እሠራለኹ
እንተ - ትመጽእ- ትመጣለኽ	You/will/ come	ትገብር- ትሠራለኽ
እንቲ - ትመጽእ- ትመጫለሺ	You/will/ come	ትገብራ- ትሠራያለሺ
እንትሙ - ትመጽእ- ትመጣላችኹ	You/will/ come	ትገብሩ- ትሠራላችኹ
እንትን- ትመጽእ- ትመጣላችኹ	You/will/ come	ትገብራ- ትሠራላችኹ
ንሕነ- ንመጽእ- እንመጣለን	We/will/ come	ንገብር- እንሠራለን
ውእቱ- ይመጽእ- ይመጣል	He/will/ come/s/	ይገብር- ይሠራል
ይእቲ- ትመጽእ- ትመጣለች	She/will/ come/s/	ትገብር- ትሠራለች
ውእቶሙ - ይመጽእ- ይመጣሉ	They/will/ come	ይገብሩ- ይሠራሉ
ውእቶን- ይመጽእ- ይመጣሉ	They /will/ come	ይገብራ - ይሠራሉ

፬. ቀደሰ = አመሰገን- ቤቱ - ቀደሰ

እነ- እቁድሰ- አመሰግናለኹ	I/will/ Praise	/እቁድሰ/
እንተ- ትቁድሰ- ታመሰግናለኽ	You /will/ Praise	/ትቁድሰ/
እንቲ- ትቁድሰ- ታመሰግኛለሺ	You /will/ Praise	/ትቁድሰ/

አንትሙ- ትቄድሱ- ታመሰግናላችኹ	You /will/ Praise	/ትቄድሱ/
አንትን- ትቄድሳ- ታመሰግናላችኹ	You /will/ Praise	/ትቄድሳ/
ንሕነ- ንቄድሱ- እናመሰግናለን	We /will/ Praise	/ንቄድሱ/
ውእቱ- ይቄድሱ- ያመሰግናል	He /will/ Praise	/ይቄድሱ/
ይእቲ- ትቄድሱ- ታመሰግናለች	She /will/ Praise	/ትቄድሱ/
ውእቶሙ- ይቄድሱ- ያመሰግናሉ	They /will/ Praise	/ይቄድሱ/
ውእቶን- ይቄድሳ- ያመሰግናሉ	They /will/ Praise	/ይቄድሳ/

የሚከተሉት ግሶች እንዴት ወደ ካልአይ ይለወጣሉ። ይኸም የሚታወቀው በቢት ነው።

ገላፊ ቤቱ ካልአይ

ሞተ	ቆመ	ይመውት
ጌሰ	ሢመ	ይገይሰ
ነጸረ	ቀደሰ	ይኔጸር
ተንበለ	ደንገፀ	ይተነበል

ካልአይን በዐሥሩ መራሕያን

፩. ሰገደ = ሰገደ- ቤቱ ቀተለ

አነ- አሰገድ	እኔ- አሰገዳለኹ	እቀትላ- አገድላለኹ
አንተ- ትሰገድ	አንተ- ትሰገዳለኽ	ትቀትላ- ትገድላለኽ
አንቲ- ትሰገዳ	አንቲ- ትሰገዳለሽ	ትቀትላ- ትገድላለሽ
አንትሙ- ትሰገዱ	እናንተ- ትሰገዳላችኹ	ትቀትላ- ትገድላላችኹ
ንሕነ- ንሰገድ	እኛ- እንሰገዳለን	ንቀትላ- እንገድላለን
ውእቱ- ይሰገድ	እርሱ - ይሰገዳል	ይቀትላ- ይገድላል
ይእቲ- ትሰገድ	እርሷ- ትሰገዳለች	ትቀትላ- ትገድላለች
ውእቶሙ- ይሰገዱ	እነርሱ - ይሰገዳሉ	ይቀትላ- ይገድላሉ
ውእቶን- ይሰገዱ	እነሱ - ይሰገዳሉ	ይቀትላ- ይገድላሉ

- ፪. ደንገፀ- ፈራ - ቤቱ - ደንገፀ
- እነ - እደንገፀ - አፈራለኹ
- አንተ - ትደንገፀ - ትፈራለኽ
- አንቲ - ትደንገፂ - ትፈራለሽ
- አንትሙ - ትደንገፁ - ትፈራላችኹ

- አንትን - ትደነገግ - ትፈራላችኹ
- ንሕነ - ንደነገፀ - እንፈራለን
- ውእቱ - ይደነገፀ - ይፈራላ
- ይእቲ - ትደነገፀ - ትፈራላች
- ውእቶሙ - ይደነገፁ - የፈራሉ
- ውእቶን - ይደነገግ - ይፈራሉ

ጌ. ሳይሆን - ሸሙ

- አነ- አሠይም- አሸማለኹ
- አንተ - ትሠይም - ትሸማለኽ
- አንቲ - ትሠይሚ - ትሸሚያለሽ
- አንትሙ - ትሠይሙ - ትሸማላችኹ
- አንትን - ትሠይማ - ትሸማላችኹ
- ንሕነ - ንሠይም - እንሸማለን
- ውእቱ - ይሠይም - ይሸማል
- ይእቲ - ትሠይም - ትሸማለች
- ውእቶሙ - ይሠይሙ - ይሸማሉ
- ውእቶን - ይሠይማ - ይሸማሉ

ማሳሰቢያ:- የተመለከትነው ርባታ በሕጋዊነት ግላቹ /Regular verbs/ ነው።

ማጠቃለያ

መጽአ = መጣ

የካልስይ ቅጥሮች

አነ- አመጽአ- አመጣለኹ	አ-አ /የግለገ/	እ...ለኹ /የአማርኛው/
አንተ- ትመጽአ- ትመጣለኽ	ት... አ /አናባቢ/	ት... ለ.ኹ
አንቲ- ትመጽአ- ትመጫለሽ	ት... ኢ /አናባቢ/	ት... ጫለሽ
አንትሙ - ትመጽአ - ትመጣላችኹ	ት... ኡ »	ት... ላችኹ
አንትን - ትመጽአ - ትመጣላችኹ	ት... ኣ »	»
ንሕነ - ንመጽአ - እንመጣለን	ን... ኣ »	እን ... ለን
ውእቱ - ይመጽአ - ይመጣል	ይ... ኣ »	ይ... ል
ይእቲ - ትመጽአ - ትመጣለች	ት... ኣ »	ት... ለች
ውእቶሙ - ይመጽአ - ይመጣሉ	ይ... ኡ »	ይ... ሉ
ውእቶን - ይመጽአ - »	ይ... ኣ »	»

የቅጥሮቹ ዝርዝር አንጻንዲ አንደ ቤቱ ይለያያል።

ፖለቲካ

ትዕዛዝ:- የሚከተሉትን አናቅጽ እንደ ቤታቸው ወደ ካልኦይ በመለወጥ የሚሰማማቸውን ቃል ምረጥ። ለግንዛቤ ያኻል የሚጠበቁትን ግሶች እንለያልን።

- ፩. አንተ ትዜምር መዝሙረ ካለ እነ _____ ሳዕለ ዐራትየ
 - ሀ. እነውም ለ. ናምኑ ሐ. ትነውም መ. ይነውም
- ፪. ትቀውም ማርታ ቅድመ ቤተ መቅደስ ካለ _____ አሰቴር ቅድመ አሱዓ
 - ሀ. ይደነግግ ለ. ትደነግግ ሐ. ይደነግጹ መ. ደንገፀት ሠ. ትደነግጹ
- ፫. ይመጽእ የሐንሰ ገበ ታቦር ካለ _____ ኤልያስ ንጉሠ በላዕሊን
 - ሀ. ይሠይም ለ. ይሢም ሐ. ሢመ መ. ይሠይሙ
- ፬. _____ አንስት ገበ መስቀሉ ለኢየሱስ
 - ሀ. ቆማ ለ. ይቀውማ ሐ. ቆምክን መ. ሐ ወ ለ ሠ. ሹሉም
- ፭. ቅድሚክ እግዚአ _____ ወንሴብሐክ
 - ሀ. ገሰግድ ለ. እሰግድ ሐ. ይሰግድ መ. ይሰገዳ ሠ. ሰገድን
- ፮. አሚሃ ይመጽእ ክርስቶስ ካለ አሚሃ _____ ፍስሐ
 - ሀ. ኮነ ለ. ይከውን ሐ. ይኩን መ. ንከውን
- ፯. ወ _____ የም በትሐትና በቅድመ ዝንቱ ምሥጢር ግሩም
 - ሀ. ንቀውም ለ. አቀውም ሐ. ትቀውም መ. ሹሉም
- ፰. ተከዘ= ተከዘ፣ አዘነ። የጠበቀ ግስ ነው። ተከዘ የጠበቀ ግስ ነው።

ለምንት _____ ነፍሰየ።

 - ሀ. ትቴከዚ ለ. ተከዘኪ ሐ. ተከዘት መ. ተከዘ ሠ. ሹሉም
- ፱. አምላክነሰ ገይልነ ወጸወንን ውእቱ በእንተዝ _____
 - ሀ. ንፈርህ ለ. ኢንፈርህ ሐ. ፈራህነ መ. ፈራህኩ
- ፲. ተወክል ቦቱ ወውእቱ _____ ለከ
 - ሀ. ገብረ ለ. ይገብር ሐ. ንገብር መ. ገብሩ
- ፲፩. ምስለ ጻድቅ ትጻድቅ ወምስለ ገሩይ ገሩየ _____
 - ሀ. ትከውን ለ. ኮንከ ሐ. ትከውኒ መ. ኮንከሙ
- ፲፪. ትፀንሲ ወ _____ ወልደ
 - ሀ. ወለድኪ ለ. ትወልዲ ሐ. ወለደት መ. ትወልድ

Perfect-Imperfect (Future and Present)

Perfect		Imperfect (future and present)	
The GGMS and GIMS > GCTP and GPTP			
Perfect or Past	Imperfect	Gloss/Meaning	
ገዥ	ይገዥ > ይገዥ	'they/ will praise'	
በበዩ	ያግባዩ > ያግባዩ	'they/ will enlarge' (like Amharic.) make great'	
ገዥ	ይገዥ-ይገዥ	'he is guilty'	
ላቲዩ	ይላቲዩ > ይላቲዩ	'they will drink'	
ለሐው	ይለሐው > ይለሐው	'they /he will cry'	
ሐረ	ይሐረ > ይሐረ	'he will go'	
ገለፈ	ይገለፍ > ይገለፍ	'he will pass'	

The imperfect forms like ያግባዩ (like Amharic.) seem to follow the regular rule. In this case, Ge'ez and Tigrigna share similar positions.

Imperfect- Perfect. The Ge'ez imperfects vary from time to time. They were influenced by the third order during the formation from the perfect to the imperfect. The following words taken from the GGMS and GIMS could be sample examples. ዘየግባዩ > ዘየግባዩ :: መሰሉሙ (is like Amharic, for the second radical is changed into the sixth order) > መሰሉሙ :: ኢይሬኢዩ > ኢይሬኢዩ :: ሐዘኑ (ገለገ type) > ሐዘኑ (ቀተሰ type) :: ያስተረከቡ :: (like Amharic) > ያስተረከቡ :: ዘቀተሰሐውዎ > ቀተሰሐውዎ :: ይገዥ > ገዥ :: ዘይሬኢዩሐው > ዘይሬኢዩሐው :: ታኣምሩ > ታኣምሩ :: ዘይኣምን > ዘየኣምን :: ይሬኢዩዎ (Here = ኢ is not changed into the sixth order despite ይ being present after it) > ይሬኢዩዎ :: ትሣቂዩን > ትሣቂዩን / Juss. / :: ይበኢዩ > ይበኢዩ :: ይኣወይዎ > ይኣወይዎ :: /perfective/.

በቅንፍ ውስጥ ያለውን ግስ በቀዳማይ፣ በካልኣይ፣ በዘንድ እንቀጽ በሚገባው ኹሉ አስተካክለውና ትርጉም ስጥ /በጨ/፤ ሀብ ትርጓሜህሙ ለእሉ አናቀጸ

ምሳሌ:- ከመ /ቀደሰ/

፩. ከመ ቀደሰ - እንዳመሰገን

፪. ከመ ይቆድስ - እንደሚረዳመሰገን

፫. ከመ ይቀድስ - ያመሰግን ዘንድ፣ ቢያመሰግን፣ እንዲያመሰግን

ከመ /ተሰቅለ/	ሶበ /ተሰቅለ/
አመ /ሰምዐት/	አምጣን /ገብረ/
ሶበ /መጽአ/	አምጣን /አክብርከሙ/
እምቅድመ /ተወልዳ/	እስመ /ፈፀምከ/
ከመ /አእመርነ/	እስመ /ሰማዕነ/
እንበለ /ሰምዐት/	እለ /ጸለዩ/
ዘ /ተቀብረ/	እለ /ዜነዋ/
እንዘ /በላዕከ/	እመ /ነበርኪ/
ከመ /አመንኪ/	አመ /ገበርከን/

ለሚከተሉት ግሶች በካልላይ እና በትዕዛዝ አስቀምጥ /አንብር ለእሱ እናቅጽ
በካልላይ ወበትዕዛዝ/

፩. ነበረ	፫. ነጸረ	፭. ሐረ	
፮. ምዕዘ			
፯. ሰብሐ	፬. ተንበለ	፮. ዜነወ	፳. ወድቀ

ንግግር



ሰላም ለከ ወልድዮ
 ሰላም ላንተ ይኹን ልጄ
 አብያሊከ፣ ሰብአ ቤትከ ጻገና ውለቶሙ
 ቃደኞችክ፣ ቤተሰቦችክ ደገና ናቸው
 መጽሐፈ ጸሎት ብከ
 የጸሎት መጽሐፍ አለኸ
 ልሳነ ግለህ እር ውለቱ
 የግለህ ቋንቋ እንዴት ነው
 ናሁ ትትናገር ጥቀ
 አሁን በጣም ትናገራለኸ
 ባሕቱ ምንተ ይገብር ለከ
 ነገር ግን ምን ያደርግልኻል

እንከ ስላሉ ሰብአ እመይትናገር ሠናይ ውለቱ
 እንግዲኸስ ኹሉ ሰው ቢናገር ጥሩ ነው
 ናሁ እለመኑ ይትናገሩ ልሳነ ግለህ ብዙጋን
 አሁን እነማን የግለህ ቋንቋን ይናገራሉ
 ምንተ ትቤ ለንተ እንከ ይትናገሩ ልሳነ ግለህ
 ግለህ ቢናገሩ ለንተ ምን አልኸ
 ማዕዜ ውለቱ ዘወጠኑ ተምህር
 መቼ ነው ለመማር የጀመሩ
 እግዚአብሔር ያርእዩን ለፍሬሁ
 እግዚአብሔር ፍሬውን ያሳዩን

እግዚአብሔር ይሰባሕ ወሰላም ለከ አሰዮ
 እግዚአብሔር ይመስገን ላንተም ሰላም አባቱ
 እው አሰዮ ሎቱ ሰብሐት
 አዎ አባቱ ለእርሱ ምስጋና
 በእማን
 በእውነት
 ቀሊል ውለቱ
 ቀላል ነው
 ንስቲት ንስቲት
 ትንሸ፣ ትንሸ
 ይትሔደሰ መንፈሰዮ እመ ሰማእኩ በእዝንዮ
 ልሳነ ግለህ
 የግለህ ቋንቋ በሰማሁ ጊዜ መንፈሴ
 ይታደላል
 ተሰፋዮ ውለቱ
 ተሰፋዬ ነው
 ውለቶሙ አኮ አነ ባሕቲትዮ
 ብዙዎች ናቸው እኔ ብቻ አይደለኹም
 ፍሰሐ ፈድፈደ ሊተ
 ደስታ በዛልኝ
 በዝንቱ ዐመት
 በዚኸ ዐመት
 እሚን ለይኩን
 እሚን ይኹንልን

፪.፲፱. ዘንድ አንቀጽ ወይም ትዕዛዝ አንቀጽ

የገሰችን ሺደት በካልላይ አንቀጽ /በኹለተኛ ወጊይ አንቀጽ/ በዝርዝር መማ
 ግራችን ይታወሳል። ዘንድ አንቀጽ ወይም ትዕዛዝ አንቀጽ መሠረት በማድረግ
 ትምህርታችንን እንቀጥላል።

ዘንድ አንቀጽ ወይም ትዕዛዝ አንቀጽ

የአርእስቱ ዘንድ አንቀጽ

ገላፊ

- ፩. ቀተለ
- ፪. ቀደሰ
- ፫. ባረከ

ዘንድ/ትዕዛዝ

- ይቅተል- ይግደል/ይገድል ዘንድ
- ይቀድስ - ያመስግን/ያመሰግን ዘንድ
- ይባርኩ- ይባርክ/ይባርክ ዘንድ/ /ይላላ/

፬. ዴገገ	ይዴገገ - ይከተል /ይከተል ዘንድ/
፭. ናለወ	ይናሉ - ይጠብቅ/ይጠብቅ ዘንድ/
፮. ደንገዐ	ይደንገዐ - ይፍራ/ ይፈራ ዘንድ/
፯. ብሀለ	ይብሃል - ይበል /ይል ዘንድ/
፰. ማህርከ	ይማህርከ - ይማርከ /ይማርከ ዘንድ/
፱. ገብረ	ይግበር- ይሥራ /ይሠራ ዘንድ/
፲. ሤመ	ይሢም - ይሹም /ይሾም ዘንድ/
፲፩. ቆመ	ይቁም - ይቁም /ይቆም ዘንድ

በዐሥሩ መራሕያን

	ዘንድ		ትዕዛዝ
አነ	እቅትል	አገድል ዘንድ	እቅትል ልግደል
አንተ	ትቅትል	ትገድል ዘንድ	ቅትል ግደል
አንቲ	ትቅትሊ	ትገድዩ ዘንድ	ቅትሊ ግደዩ
አንትሙ	ትቅትሉ	ትገድሉ ዘንድ	ቅትሉ ግደሉ
አንትን	ትቅትላ	» »	ቅትላ ግደሉ
ንሕነ	ንቅትል	እንገድል ዘንድ	ንቅትል እንግደል
ውእቱ	ይቅትል	ይገድሉ ዘንድ	ይግደል
ይእቲ	ትቅትል	ትገድል ዘንድ	ትግደል
ውእቶሙ	ይቅትሉ	ይገድሉ ዘንድ	ይግደሉ
ውእቶን	ይቅትላ	ይገድሉ ዘንድ	ይግደሉ

ማስታወሻ፡- ከአንተ፣ አንቲ፣ አንትሙ፣ አንትን ውጭ፣ ዘንድም ትዕዛዝም አንድ ነው።

ዘንድ አንቀጽ እንደ /ደ/ የሚለውን ቃል እና ሲ/ል/ የተባሉ ሆሂያዊ ቃላት ይይዛል። እንደገድል /እቅትል/፣ ልገድል /እቅትል/፣ ሊገድል /ይቅትል/...።

ከመ /እንደ/ በአንቀጾች ላይ ሲያርፍ እንደ አንቀጾቹ ኹኔታ እና ጊዜ ይፈታል።

ከመ ነገድግ፣ ይቅር እንድንል /ለወደፊት/ - ከመ ንቀትል /ካልአይ አንቀጽ/ ይቅር እንደምንል /ልማጻዊ፣ ዘወትር/

-ከመ ንገድግ- ይቅር እንል ዘንድ - ከመ ንቅትል /ዘንድ አንቀጽ/

ቀደስ - አመሰግኖ

ዘንድ (In order to)	ትእዛዝ		(In order to)Praise
አነ	እቀድስ	አመሰግን ዘንድ	እቀድስ ሳመሰግን
አንተ	ትቀድስ	ታመሰግን ዘንድ	ቀድስ አመሰግን »
አንቲ	ትቀድሲ	ታመሰግኒ ዘንድ	ቀድሲ አመሰግኒ »
አንትሙ	ትቀድሱ	ታመሰግኑ ዘንድ	ቀድሱ አመሰግኑ »
አንትን	ትቀድሳ	ታመሰግኑ ዘንድ	ቀድሳ አመሰግኑ »
ንሕነ	ንቀድስ	እናመግን ዘንድ	ንቀድስ እናመሰግን »
ውእቱ	ይቀድስ	ያመሰግን ዘንድ	ይቀድስ ያመሰግን »
ይእቲ	ትቀድስ	ታመግን ዘንድ	ትቀድስ ታመሰግን »
ውእቶሙ	ይቀድሱ	ያመሰግኑ ዘንድ	ይቀድሱ ያመሰግኑ »
ውእቶን	ይቀድሳ	ያመሰግኑ ዘንድ	ይቀድሳ ያመሰግኑ »

ግሰታወሻ፡- ከአንተ፣ አንቲ፣ አንትሙ፣ አንትን ውጪ፣ ዘንዱም ትዕዛዙም አንድ ነው።

ገብረ - ሠራ

ዘንድ (In order to)	ትዕዛዝ		(In order to)Do
አነ	እግበር	እሠራ ዘንድ	እግበር ልሠራ
አንተ	ትግበር	ትሠራ ዘንድ	ግበር ሠራ »
አንቲ	ትግበሪ	ትሠሪ ዘንድ	ግበሪ ሠሪ »
አንትሙ	ትግበሩ	ትሠሩ ዘንድ	ግበሩ ሠሩ »
አንትን	ትግበራ	ትሠሩ ዘንድ	ግበራ ሠሩ »
ንሕነ	ንግበር	እንሠራ ዘንድ	ንግበር እንሠራ »
ውእቱ	ይግበር	ይሠራ ዘንድ	ይግበር ይሠራ »
ይእቲ	ትግበር	ትሠራ ዘንድ	ትግበር ትሠራ »
ውእቶሙ	ይግበሩ	ይሠሩ ዘንድ	ይግበሩ ይሠሩ »
ውእቶን	ይግበራ	ይሠሩ ዘንድ	ይግበራ ይሠሩ »

ሢሙ - ሸመ

ዘንድ	ትዕዛዝ		(In order to)appoint
አነ	እሢም	እሸም ዘንድ	እሢም ልሸም
አንተ	ትሢም	ትሸም ዘንድ	ሢም ሸም »

ትንሹ ገለጽ

አንቲ	ትሢሚ	ትሾሚ	ዘንድ	ሢሚ	ሹሚ	»
አንትሙ	ትሢሙ	ትሾሙ	ዘንድ	ሢሙ	ሹሙ	»
አንትን	ትሢማ	ትሾሙ	ዘንድ	ሢማ	ሹሙ	»
ንሕነ	ንሢም	እንሾም	ዘንድ	ንሢም	እንሹም	»
ውእቱ	ደሢም	ደሾም	ዘንድ	ደሢም	ደሹም	»
ደእቲ	ትሢም	ትሾም	ዘንድ	ትሢም	ትሹም	»
ውእቶሙ	ደሢሙ	ደሾሙ	ዘንድ	ደሢሙ	ደሹሙ	»
ውእቶን	ደሢማ	ደሾሙ	ዘንድ	ደሢማ	ደሹሙ	»

ቆሙ=ቆሙ

	ዘንድ	ትዕዛዝ	(In order to) Stand	
አነ	እቁም	እቆም ዘንድ	እቁም	ልቁም
አንተ	ትቁም	ትቆም ዘንድ	ቁም	ቁም »
አንቲ	ትቁሚ	ትቆሚ ዘንድ	ቁሚ	ቁሚ »
አንትሙ	ትቁሙ	ትቆሙ ዘንድ	ቁሙ	ቁሙ »
አንትን	ትቁማ	»	ቁማ	ቁሙ »
ንሕነ	ንቁም	እንቆም ዘንድ	ንቁም	እንቁም »
ውእቱ	ደቁም	ደቆም ዘንድ	ደቁም	ደቁም »
ደእቲ	ትቁም	ትቆም ዘንድ	ትቁም	ትቁም »
ውእቶሙ	ደቁሙ	ደቆሙ ዘንድ	ደቁሙ	ደቁሙ »
ውእቶን	ደቁማ	ደቆሙ ዘንድ	ደቁማ	ደቁሙ »

ማስታወሻ፡- በዘንድ እና ትዕዛዝ የፊት ቅጥያዎቹ /Prefix/ እንደ ካልኣይ ሲኾን በግሱ ላይ ግን የመለዋወጥ ጠባይዕ ይታያል። ቀተለ- ብዙውን ጊዜ የሳድስነት ጠባይዕ አለው። ቀደሰ የግእዝነት ጠባይዕ አለው።

የገዑስ አንቀጽ አርእስት እና ዝርዝራቸው /ሀሳብ ሙራሕያገ/

ቀተለ	ቀቲል/ ቀቲሎት	መገደል	ገደለ
	ቀድሰ/ቀድሶት	ማመስገን	ቀደሰ
	ባርኮ/ባርኮት	መባረክ	ባረክ
	ደግኖ/ደግኖት	መከተል	ደኸ
	ደንገፀ	ደነገፀ/ደነገፀት	መደንገፀ
	ግሀረክ	ግሀርኮ/ግሀርኮት	መግረክ

ኖለወ	ኖልዎ/ኖልዎት	መጠበቅ
ቆመ	ቀዊም/ቀዊሞት	መቆም
ሢመ	ሠዪሞ/ሠዪሞት	መሾም
ብሀለ	ብሂል/ብሂሎት	ማለት
ገብረ	ገበር/ገበሮት	መሥራት

ቀቲል ወይም ቀቲሎት - መግደል

እነ	ቀቲልየ/ቀቲሎትየ	መግደሌ	My killing
እንተ	ቀቲልከ/ቀቲሎትከ	መግደልኸ	Your killing
እንቲ	ቀቲልኪ/ቀቲሎትኪ	መግደልኸ	Your killing
እንትሙ	ቀቲልከሙ/ቀቲሎትከሙ	መግደላችኹ	Your killing
እንትን	ቀቲልከን/ቀቲሎትከን	መግደላችኹ	Your killing
ንሕን	ቀቲልን/ቀቲሎትን	መግደላችን	Our killing
ውእቱ	ቀቲሉ/ቀቲሎቱ	መግደሉ	His killing
ይእቲ	ቀቲላ/ቀቲሎታ	መግደሏ	Her killing
ውእቶሙ	ቀቲሎሙ/ቀቲሎቶሙ	መግደላቸው	Their killing
ውእቶን	ቀቲሎን/ቀቲሎቶን	መግደላቸው	Their killing

የንዑስ አንቀጽ ዝርዝር ቅጥያዎች በእገናዛቢ እንዳየነው ኹሉ
 የ፣ ከ፣ ቢ፣ ከሙ፣ ከን፣ ነ፣ አ፣ እ፣ አሙ፣ እን ናቸው።

	ቀድሶ/ቀድሶት	
እነ	ቀድሶየ/ቀድሶትየ ማመሰገኔ	my thank/praising
እንተ	ቀድሶከ/ቀድሶትከ ማመሰገንኸ	Your thank/praising »
እንቲ	ቀድሶኪ/ቀድሶትኪ ማመሰገንኸ	»
እንትሙ	ቀድሶከሙ/ቀድሶትከን ማመሰገናችኹ	»
እንትን	ቀድሶከን/ቀድሶትከሙ ማመሰገናችሁ	»
ንሕን	ቀድሶን /ቀድሶትን ማመሰገናችን	»

ውእቱ	ቀድሶሁ/ቀድሶቱ	
	መመስገኑ	»
ይእቲ	ቀድሶሃ/ቀድሶታ	
	ማመስገኗ	»
ውእቶሙ	ቀድሶሙ /ሆሙ/ /ቀድሶቶሙ	
	ማመስገናቸው	»
ውእቶን	ቀድሶን /ሆን/ /ቀድሶቶን	
	ማመስገናቸው	»

ሌሎች ግሶችም በዚህ መልክ ይዘረዝራሉ።

ቦዝ አንቀጽ

አነ	ቀቲል	ገገድዮ
አንተ	ቀቲለከ	ገደላሀ
አንቲ	ቀቲለኪ	ገድለሺ
አንትሙ	ቀቲለከሙ	ገድላቸሁ
አንትን	ቀቲለከን	ገድላቸሁ
ንሕነ	ቀቲለነ	ገድለን
ውእቱ	ቀቲሉ	ገድሉ
ይእቲ	ቀቲላ	ገድላ
ውእቶሙ	ቀቲሉሙ	ገድለው
ውእቶን	ቀቲሉን	ገድለው

ቦዝ አንቀጹን እንደ ቀተለ በየቤቱ ማርግት ይቻላል።

ከ ስነ ውጭ ል ወደ ል ተለውጧል።

የግስ አርእስት ዘንድ /ትዕዛዝ አንቀጻቸው ምን እንደሚመስል እና ከአርእስቱም የተወሰኑትን በዐሥሩ መራሕያን በመዘርዘር ተምረናል። በዚህ ደግሞ ከአርእስቱ ለጤታቸው ለየት ባለመንገድ እና ዐሙል ዘንድ/ ትዕዛዝ አንቀጻቸውን የሚያወርዱትን «የኢሕጋውያን ግሶችን» ጠባይዕ እንግግራለን።

፩.፩. ኢሕጋውያን ግሶች እና ዘንድ ወይም ትዕዛዝ አንቀጻቸው

ኢሕጋውያን ግሶች እና ዘንድ ወይም ትዕዛዝ አንቀጻቸው

ኢሕጋውያን የምንላቸው ከዚህ በፊት እንደገለጽነው ግሶች በስም፣ በቅጽል፣ በግስ ርባታ ጊዜ ዘመድ ሆሂያትን በመዋጥ፣ በመግደፍ... ሲነበቡ፣ ሲጻፉ ነው።

በተጨማሪም ልዩ ልዩ ዐመልን ያለ ቤታቸው በመውረስ እና ባዕድ ፊደላትን በመደመር የሚታወቁ ናቸው።

የአማርኛ ምሳሌ

<u>ገላፊ</u>	<u>ዘንድ</u>	<u>ትዕዛዝ</u>
ተጫወተ	ይጫወት ዘንድ	ይጫወት
ነደደ	ይነድ ዘንድ	ይነደድ
ተናገረ	ይናገር ዘንድ	ይናገር
«ተ» በዘንድም በትዕዛዝም ጠፍቷል።		
«ደ» በዘንድ ጠፍቷል		

አሕጋውያን ግሶች ከአርእስቱ /Regular verbs/ /፲፩ ግሶች/ መንገድ ቢሉ የግእዝ አሕጋውያን ግሶች በዘንድ /በትዕዛዝ መልካቸው/

ሀ. የ«ወ»፣ «የ»፣ «ተ»፣ «ሀ»፣ «ጎ»፣ «ሐ»፣ «አ»፣ «ወ»፣... የለዋጩነት ሚና፡-

<u>ገላፊ</u>	<u>ዘንድ</u>	<u>ትዕዛዝ</u>
፩. ወሰደ - ወሰደ	ይሰድ - ይወሰድ ዘንድ	ይሰድ - ይውሰድ
፪. ወረደ - ወረደ	ይረድ - ይወርድ ዘንድ	ይረድ - ይውረድ
፫. ወደቀ - ወደቀ	ይደቅ	ይደቅ
፬. ጸለየ - ጸለየ	ይጸላ	ይጸላ
፭. ጸገየ - ጸበበ	ይጸገይ	ይጸገይ
፮. ዘመወ - ዝሙት ሠራ	ይዘሙ	ይዘሙ
፯. ዜነወ - አወራ	ይዜኑ	ይዜኑ
፰. ወለደ - ወለደ	ይለድ	ይለድ
፱. ተሣለቀ - ተዘባበተ	ይሣለቅ	ይሣለቅ
፲. ተሰፈወ - ተሰፋ አደረገ	ይሰፎ	ይሰፎ
፲፩. ወሀበ - ሰጠ	የሀብ	የሀብ
፲፪. ነቀው ነቃ	ይንቁ	ይንቁ
፲፫. አድለወ	ያድሉ	ያድሉ
፲፬. አመክነየ	ያመክኒ	ያመክኒ
፲፭. ጸመወ	ይጸሙ	ይጸሙ
፲፮. ሣቀየ	ይሣቁ	ይሣቁ
፲፯. ሀለወ	የሀሉ	የሀሉ
፲፰. ጎለየ	የጎሊ	የጎሊ
፲፱. አጥረየ	ያጥሪ	ያጥሪ
፳. ውገዘ	የጎዝ	የጎዝ

ሀ. ማስታወሻ፡- ጸለዮ በትዕዛዝ /ዘንድ ይጸላ ሲል ጸ ገለዝ የኾነበት ምክንያት ቤቱ ቀደስ /ይቀድስ/ ሲኾን ወሰደ ግን ይኸንን መሰሉ ያለቤቱ /ቀተለ/ ይሰድ ሲል «ሰ»ን ገለዝ ያደርጋል። ጸዣ ግን ይጸገይ በማለቱ «የ»ን ሳይገድፍ ቀተለን /ቤቱን/ አልተወም።

ለ. ማስታወሻ፡- «ተ» ሰ፣ ተ፣ ጸ፣ ጠ፣ ደ የተባሉ ፊደላት በሚከተሉት ግሎ መነሻ ሲኾን ከገላፊ ጊዜ /Past tense/ በቀር በካልኦይ /በአሁን፣ በትንቢት/ በዘንድ፣ ትዕዛዝ ጊዜ ራሱን ያጠፋል። ምሳሌ፡-

<u>ቤት</u>	<u>ገላፊ</u>	<u>ካልኦይ</u>	<u>ዘንድ/ትዕዛዝ</u>
ቀደስ	ተሰብሐ	ይሴባሕ	ይሰባሕ
	ተመሰገን	ይመሰገናል	ይመሰገን ዘንድ/ ይመሰገን
ቀደስ	ተከከረ	ይዜከር	ይከከር
	አስታወሰ/ታወሰ		
ብህሊ	ተትሕተ/ተዋረደ/	ይቴሐት	ይተሐት
ቀደስ	ተወገወ/ሥጋ ኾነ/	ይሆኖ	ይሠኅ
ቀደስ	ለበወይሌሱ /አሰበ/	ይለቡ	
ቀደስ	ወደሰ/አመሰገነ/	ይዌድስ	ይወድስ
አእመረ /ተንበለ	ወርዘወ	ይወረዙ	ይወርዙ

ይቴሐት «ተ»ን ያወጣው ያለ ቤቱ /ብህሊ -ይብህሊ/ በቀደስ ነው።

ማስታወሻ፡- በቀደስ እና በተንበለ/ አእመረ ቤት ወ መነሻ ሲኾንም ራሱን ይጠብቃል። ያድናል። በካልኦይም በዘንድ ወይም በትዕዛዝም።

በአጠቃላይ ግሎች በአካሄዳቸው እንደሚገኛቸውም ቋንቋ ሕጋዊም ኾነው የሕጋውያንን ዐመል ኢሕጋውያን ኾነው የሕጋውያንን ዐመል በዘንድ፣ በትዕዛዝ ወይም በካልኦይ ሊቀያይሩ፣ ሊመሰሉ፣ ሊለወጡ ይችላሉ። ይኸን ዐመላቸውን ግን በሌላ ርእሰ በሰፊው የምናየው ይኾናል።

በቲ የሚጀምር ብዙውን ጊዜ በተገብሮ /Passive/ ግሰ ሲሆን በካልኦይ በዘንድ ወይም በትእዛዝ ቲን ያጠፋል። በልማድ ግን ተከከረ /ታወሰ/ ከከረ አስታወሰ፣ አወሳ በማለት ፊንታ እንደገቢር /active/ ተከከረ ይባላል።

አንዳንድ ጊዜ ቃላቱ ፊደላትን ሳይገድፉ በየደረጃው ራሳቸውን ጠብቀው በትዕዛዝ፣ በዘንድ ሊዘልቁ ይችላሉ። ሀሉ፣ ሀልው፣ ኑሩ። ይኸ ደግሞ ቃላትን ለማቀለል ሲባል በድምጽ ለውጥ ኪደት የሚከሰት ነው። በአማርኛ እርሰም፣ እርሰ እንደሚለው።

ሐ. የኢሕጋዊ ገበያ ምሳሌ በዐሥሩ መራሕያን

ወሰደ=ወሰደ	ዘንድ	ትዕዛዝ	
እነ	እሰድ	እሰድ	/Let me take /
አንተ	ሰድ	ሰድ	/Let you take /
አንቲ	ሰዳ	ሰዳ	/Let you take/
አንትሙ	ሰዳ	ሰዳ	/Let you take/
አንትን	ሰዳ	ሰዳ	/Let you take/
ንሕነ	ንሰድ	ንሰድ	/Let us take/
ውእቱ	ይሰድ	ይሰድ	/Let him take/
ይእቲ	ትሰድ	ትሰድ	/Let her take /
ውእቶሙ	ይሰዱ	ይሰዱ	/Let them take /
ውእቶን	ይሰዱ	ይሰዱ	/Let them take /

ዘንድ አንቀጽ እሰድ = እወሰድ ዘንድ /In order that I take/ ትእዛዝ የጠነከረ
 ልውሰድ እና ያልጠነከረ /እስኪ/ ልውሰድ የሚል ትርጉም እና ፍቺ አለው።

• Command / subjunctive :

The GGMS and GIMS	Meaning and Gloss	
በልዮ > በሊዮ	'tell him'	Juss./ Imp.
ይፍጂ > ይፍጂይ/ ይፍጂ	'in order that he pays'	Juss./ Imp.
ነህላ > ነሃላ ከላ/	'to give'	Juss./ Imp.
ሃ/ሀሉ > ማ = ሃሉ	'give' third person plu.	Imp.
ሀሳን > ሀሉን	'give us'	Imp.
ይጸር > ይጸር	'in order that he carries/to bear'	Juss.
ታሉሉ > ታሉሉ	'you invite them to enter in to'	Juss.
አዘዘ ይሃሉዋ > አዘዘ ይሃሉዋ	He ordered that they give to her	Juss.

Other Verbs

The GGMS and GIMS > The GCTP and GPTP

ይመህርክ >	ይመሃርክ	Subj-Juss.
ይምህርክ >	ይግህርክ	Subj-Juss
ይብርክ >	ይዛርክ	Imperfect
ይብርክ >	ይዛርክ	subj-Juss
ይሰብሕ >	ይሰብሕ	Imperfect
ይሰብሕ >	ይሰብሕ	Subj-Juss.
ሰበሐ >	ሰብሐ	Perfective

The pronunciation of ሐወደ preserved

The others that show changes of the forms of the Ge'ez words include ይብጸሕ > ይብጸሕ

:: ሐሩ > ሐሩ:: Imp. ገዕዑ = ትብሉ:: ሃበነ እምትበእ > እምትባእ:: ዘእንበሌ ይብጸሕ:: አብጸሐነ:: ተሃሀለነ:: ኢትበሉ:: ሃልው ::ርሕ:: ሃበሩ:: አዘዘ ይሃቡዋ > አዘዘ ይሃቡዋ:: ገበ ሀለወት > በከመ ሀለወት::

ምልግድ /በወረደ እና ቀደሰ ትዕዛዝ የሚዛመድ/

፩. አስተዛምድ ቃላተ «ሀ» ምስለ ቃላተ «ለ»

«ሀ»

- ፩. እነ
- ፪. እንተ
- ፫. አንቲ
- ፬. እንትሙ
- ፭. አንትን
- ፮. ገሕነ
- ፯. ውእቱ
- ፰. ይእቲ
- ፱. ውእቶሙ
- ፲. ውእቶን

«ለ»

- አ. ቀድሱ /ረዱ
- በ. ቀድሲ /ረዱ
- ገ. ንቀድስ /ገረድ
- ደ. ይቀድስ /ይረድ
- ሀ. ትቀድስ /ትረድ
- ወ. ቀድላ /ረዳ
- ዘ. ይቀድላ /ይረዳ
- ሐ. እቀድስ/ እረድ
- ጠ. ቀድስ/ረድ
- የ. ይቀድሱ /ይረዱ

፪.ሰብሐተ ወደሰ፣ ወለደ፣ ቆመ፣ ቀተለ፣ ወሀበ የሚሉትን ግሶች በዘንድ እና በትዕዛዛቸው በዐሥሩ መራሕያን ዘርዘር

፫. ወልጥ ገበ ልሳነ ዐምሐራይ

፩. ሐሩ በጽድቅ ትርክቡ ሠናዩ። ረክበ = አገኘ

፪. ገዑ ገሰግድ ወንብኪ /በከዩ = አለቀሰ/ ቅድመ እግዚአብሔር።

፫. ንንበር ዝዩ ወንግበር ማጎደረ።

፬. አግርር ፀራ ታሕተ እገሪሃ ለሀገሪትነ ኢትዮጵያ።

፭. መኑ ኢትዮጵያዊ ወመኑ አፍሪካዊ?

፮. መኑ ዐዘዘክ ከመ ትቅትል ብዙኃነ ሰብአ?

፯. ነዐ ከመ ትሰብክ ምሰሌዩ ወንጌሉ በምድረ አፍሪካ

፰. ማርያም ከማኪ ኢያፈቅር መነ ኢነቢያተ ወኢጻድቃነ

፱. ሐሩ በሰላም።

፲. አሐዱ ሕዝብ ወአሐቲ ሀገር።

፲፩. እንቲ ሐራ ገበ አክሁም ወአንትሙ ሐሩ ገበ ኢሉባቡር።

፲፪. ገዑ ገሐር ኩልነ ገበ ሰላማዊት ኢትዮጵያ።

ቃላት በእንተ ምግብ /ቃላት- ስለ ምግብ/

ሀ. ገሰ

ቅጽል/ስም

መገበ = መገበ

ምግብ = ምግብ፣ ሲሳይ

በልዐ = በላ

መብልዐ = መብል

ሰትዩ = ጠግ

መባልዐት = መብሉች

ተገጽበ = ታጠበ

ስቴ = መጠጥ

ጸብሐ = ወጥ ሠራ

ሴሰዩ = መገበ ለብቻው ሲሲት፣ ምግብ፣

ሲሳይ = ምግብ፣ ሲሳይ

ገበዘ = ኃገረ

ጎብዝ፣ ጎብስት፣ መና = እንጀራ፣ ዳቦ

ለሰሐ = አልጫ ገነ

ጸብሐ = ወጥ

ጸብሰ = ጠበሰ

ጸቡስ = ጥብስ

ረጠበ = ረጠበ

ርጡብ = እርጥብ

ረፈቀ = ተቀመጠ

ምርፋቅ = መቀመጫ

ቤተ ምግብ = ምግብ ቤት

ምጎጸብ = መታጠቢያ

መሀፒል = ሳሙና

ማይ = ውኃ

ሰ. ፍተ ጽባሕ ቁርስ

ምሳህ - ምሳ

ድራር - እራት

ጽዋኤ ምሳህ - የምሳ ጥሪ

» ድራር- የእራት ጥሪ

» ክርስትና- የክርስትና ጥሪ

» ከብካብ - የሠርግ ጥሪ

» ቡራኬ ዘቤት - የቤት ምረቃ ጥሪ

» ሰኢል - የእርጥባን ጥሪ

» ረዲእ - የእርዳታ ጥሪ

» ተዝካር - የተዝካር ጥሪ

ሐ. የምግብ ዝርዝር /Menu

፩. ምግብ ጾም /የጾም ምግብ

ጸብሐ ሐሪፎት = የክክ ወጥ

ጸብሐ ለስሕ = አልጫ ወጥ

ጸብሐ በቅል = የባቄላ መረቅ

«ዚፋለ ዓሣ» = የሸንብራ ዓሣ

ሰክክ ሐሪፎት = ፍርፍር ሽሮ

ሐምል = ኅመን

ሐምለ ብሐሪ = ስልጅ /መጻጸ/

አትክልት = አትክልት

መጸዕ = ሆምጣጤ

፪. ምግብ ፋሲካ /የፍስክ ምግብ

ኅብስተ ዶርሆ = ዶሮ ጸቦ

መስተካ ወውልም = ጨጓራና ገብት

ርጡብ ሥጋ = እርጥብ ሥጋ

ጸቡስ ሥጋ = ጥብስ ሥጋ /አንፍሌ/

ጸብሐ ሥጋ = ሥጋ ወጥ

ቀይሕ ጸብሕ = ቀይወጥ

አንቆቁሆ በሥጋ = እንቁላል በሥጋ

ጸብሐ ዶርሆ = ዶሮ ወጥ

ጸብሐ በግዕ = የበግ ወጥ

ጸብሐ ሶር = የበሬ ወጥ

ጸብሐ ጸቡስ = ጥብስ ወጥ

መቅዱተ ሲላን = ምንቸት አብሽ

ዞም = መረቅ

ሱራጌ = አልጫ መረቅ

ዐፅመ ጸብሕ = የወጥ አጥንት

ዐፅመ ሱራጌ = የአልጫ መረቅ አጥንት

ንግግር

ተመጋቢ

ሰላም ለኪ እንትዮ
 ሰላም ላንቺ ይኹን እንቴ
 ምንት፣ ምንት ሀሎ?
 ምን፣ ምን አለ?
 /ዘ/ ፍተጽባሕ ምንት ሀሎ
 /የ/ ቁርስ ምን አለ
 ምላህ ምንት ሀሎ?
 ምላ ምን አለ?

ምግብ ፋሲካ /ዘፋሲካ/?
 የፍስክ
 የዶሮ ዳቦ፣ ጥብስ፣ ሥጋ ወጥ፣ ዶሮ
 ሰከክ አንቆቆሆ ሀሎ?
 እንቀላል ፍርፍር አለ?
 ጸቡስ ይሔይሰኒ
 ጥብስ ይሻለኛል

ልስተናጋጂ

ወሰላም ለከ እንዮ
 ላንተም ሰላም ይኹን ወንድሜ
 ፍተጽባሕ አው ምሳህ?
 ቁርስ ወይስ ምላ?
 ሐሊብ፣ ኅብስት
 ወተት፣ ዳቦ...
 ዘጸም ሐሪፎት፣ ለስሕ፣ ሰከክ
 ሐሪፎት፣ አትክልት በኅብስት የጸም
 ከከ፣ ሽሮ፣ አልጫ፣ ፍርፍር ሽሮ፣
 አትክልት በዳቦ ...

ኅብስተ ዶሮሆ፣ ጸቡስ ሥጋ፣ ጸብሐ ሥጋ፣
 ጸብሐ ዶሮሆ፣ ጸብሐ በግዕድ...
 ወጥ፣ የበግ ወጥ
 ኢሀሎ/አልቦ
 የለም
 አሆ
 እሺ

ጩጩ የንዑስ አንቀጽ አርእስት እና ዝርዝራቸው /በዐሥሩ መራሕያን/

ቀተለ	ቀተል/ ቀተሎት	መግደል	to kill
ቀደሰ	ቀድሶ/ቀድሶት	ማመስገን	to praise
ባረከ	ባርኮ/ባርኮት	መባረክ	to bless
ዴገነ	ዴግኖ/ዴግኖት	መከተል	to follow
ደንገፀ	ደንግዖ/ደንግዖት	መደንገጥ	
ማሀረከ	ማሀርኮ/ማሀርኮት	መማረክ	
ኖለወ	ኖልዎ/ኖልዎት	መጠበቅ	
ቆመ	ቀዊም/ቀዊሞት	መቆም	
ሢመ	ሠዩሞ/ሠዩሞት	መሾም	
ብሀለ	ብሂል/ብሂሎት	ማለት	
ገብረ	ገቢር/ገቢሮት	መሥራት	

ቀጥላ ወይም ቀጥሎት - መግደል

እኔ	ቀጥላየ/ቀጥሎትየ	መግደሌ	My killing
እንተ	ቀጥላክ/ቀጥሎትክ	መግደልኽ	Your killing
እንቲ	ቀጥላኪ/ቀጥሎትኪ	መግደልኺ	Your killing
እንትሙ	ቀጥላክሙ/ቀጥሎትክሙ	መግደላችኹ	Your killing
እንትን	ቀጥላክን/ ቀጥሎትክን	መግደላችኹ	Your killing
ንሕነ	ቀጥላን/ቀጥሎትን	መግደላችን	our killing
ውእቱ	ቀጥሎ/ቀጥሎቱ	መግደሉ	His killing
ይእቲ	ቀጥላ/ቀጥሎታ	መግደሏ	Her killing
ውእቶሙ	ቀጥሎሙ/ቀጥሎቶሙ	መግደላቸው	Their killing
ውእቶን	ቀጥሎን/ቀጥሎቶን	መግደላቸው	Their killing

የግዕዝ እንቀጽ ዝርዝር ቅጥያዎች በአገናዛቢ እንዳየነው ኹሉ

የተከተሉት ክፍሎች ለእነዚህ ስራዎች ናቸው፡፡

ቀድሶ/ቀድሶት

እኔ	ቀድሶየ/ቀድሶትየ	ማመስገኔ	My thank/praising
እንተ	ቀድሶክ/ቀድሶትክ	ማመስገንኽ	Your thank/praising
እንቲ	ቀድሶኪ/ቀድሶትኪ	ማመስገንኺ	»
እንትሙ	ቀድሶክሙ/ቀድሶትክሙ	ማመስገናችኹ	»
እንትን	ቀድሶክን/ቀድሶትክን	ማመስገናችኹ	»
ንሕነ	ቀድሶን /ቀድሶትን	ማመስገናችን	»
ውእቱ	ቀድሶሁ/ቀድሶቱ	መመስገኑ	»
ይእቲ	ቀድሶሃ/ቀድሶታ	ማመስገኗ	»
ውእቶሙ	ቀድሶሙ /ሆሙ/ /ቀድሶቶሙ	ማመስገናቸው	»
ውእቶን	ቀድሶን /ሆን/ /ቀድሶቶን	ማመስገናቸው	»

ሌሎች ግሶችም በዚህ መልክዕ ይዘረዝራሉ፡፡

፩. ቦዝ እንቀጽ

እኔ	ቀጥላየ	ገድየ	I having killed, After I have /had/ killed
እንተ	ቀጥላክ	ገድለኽ	
እንቲ	ቀጥላኪ	ገድለኺ	
እንትሙ	ቀጥላክሙ	ገድላችኹ	
እንትን	ቀጥላክን	ገድላችኹ	

ንሕነ	ቀቲለን	ገድለን
ውእቱ	ቀቲሎ	ገድሎ
ይእቲ	ቀቲላ	ገድላ
ውእቶሙ	ቀቲሎሙ	ገድለው
ውእቶን	ቀቲሎን	ገድለው

ቦዝ እንቀጹን እንደ ቀተለ በየቤቱ ማርባት ይቻላል።

ከ ልኒ ውጭ ል ወደ ል ተለውጧል።

ባበሬው ተምህርታችን ገሶች በቀዳማይ፣ በካዕኣይ እና በዘንድ ወይም በተዕዛዝ ለናቅድ ዝርዝር ርባታ ጊዜ የሚኖራቸውን የሰው ገጊደት፣ መዕከል እና ጠባይዕ ለማየት ሞክረናል። በዚህ ተምህርታችን ደገሞ ንዑስ ስንቀድ እና ቦዝ ስንቀድ ያሳቸውን መዕከል፣ ቀርድ፣ ጠባይዕ እና ስገዕገሱት ስንመሰክታለን። በማስታወስ ያኸፀ ዐቢይ ስንቀድ ያዕናቸውን የባበሬትን ተምህርታት ማዘክር ስናስቀድማለን።

ንዑስ አንቀጽ/ Infinitive

ንላሬ	ቀተለ	ገደለ
ካልኣይ የአሁን/መጸኢ	ይቀትል	ይገድላል
ዘንድ/ ትዕዛዝ	ይቅትል	ይገድል ዘንድ/ይገደል
ንዑስ አንቀጽ	ቀቲል/ቀቲሎት	መግደል

የአማርኛው የግስ ርባታ በተለምዶ የእንግሊዝኛውን በመከተል በንዑስ አንቀጽ እንደ የአሁን ጊዜነት ይወጥናል።

ሀ. መግደል	= ቀቲል/ ቀቲሎት	To kill
ለ. ገደለ	= ቀተለ	Killed
ሐ. ይገድላል	= ይቀትል	Kills/Will kill
መ. ይግደል	= ይቅትል	Let him kill
ሠ. ይገድል ዘንድ	= ይቅትል	In order that he kills

ግለዝ ግን ከገላሬ ከጥንት ጀምሮ እስከ አሁን እና የመጸኢውን የጊዜ ቅደም ተከተል /Chronology/ ይዞ ስለሚጓዝ ሥርወ-ን አይለቅም።

ንዑስ አንቀጽ በብዙው የንዑሳን ለናቅድ ክፍል እየተባለ እንደ ሦስቱ ዐቢይት ለናቅድ፣ ቀዳማይ፣ እና ሣልላይ /ትዕዛዝን ብቻ/ ነገር ሰብስበው የማያሳርፉ፣ የማይጠቀሱ እና የማያሰሩ ዘንድና አርእስት፣ ቦዝና፣ ውስጠ፣ ሳቢ ዘር እና ራሱን ንዑስ አንቀጽን ጨምሮ ከሚመደብበት ክፍል ቢኾንም ለትምህርታችን

ግልጽነት ግን ንዑስ አንቀጽን ለብቻው አንደ አንድ ርእስ ከፍሎ ማየቱ የተሻለ ነው። ከላይ አንዳየነው። ሌሎችንም እንዲሁ። በአንዳንድ መራሕያን ዝርዝር ንዑስ አንቀጽ = ቦዝ የሚኾንበትም ቦታ/ጊዜ ይኖራል።

ሥርወ /Root/ ማለት የቃላት ሹሉ መሠረት የኾነ አናባቢ የሌለው ነው። ነገር ግን አናባቢ በቀዳማዊው፣ በማእከላዊው እና በደኃራዊው ፊደላቱ በሚደ መጽ ጊዜ ልዩ ልዩ የንግግር እና የሰዋሰው ክፍሎች ስም፣ ቅጽል፣ ተውሳክ ግሰ... የሚወለዱበት ማሰፊያ ቃላት ነው። በሴማዊ /አዳማዊ/ የቋንቋ ሥርወትም ዋናው የቃላት መሠረት ባለ ሦስት ፊደላት ሲኾን ሦስቱም የራሳቸው መልክዕ፣ አካል ያላቸው ሲኾን አንድነታቸው ደግሞ ፊደልነታቸውና በአንድነት የቃላት፣ የዕውቀት ፈጣሪዎች መኾናቸው ነው። በአጠቃላይ ቃላትን በእርዳታቸውና በምሳሌያቸው በመፍጠራቸው የሥላሴን ሦስትነት የሚሰብኩ ናቸው። ሥርወን አራት የምናደርገው በተለምዶ እንጂ አግባብ ያይደለ ምሥጢር የሌለው ነው።

ሥርወ /Root/	ቅ-ት-ል /አናባቢ የሌለው/	
ቀዳማይ አንቀጽ	ቀተለ	ገደለ /አናባቢ-ፓ/
ካልኣይ አንቀጽ	ይቀትል	ይገድላል
ሣልሳይ አንቀጽ	ይቅትል	ይግደል
ሣልሳይ አንቀጽ	ይቅትል	ይገድልዘንድ
ንዑስ አንቀጽ	ቀቲል	መግደል
ንዑስ አንቀጽ	ቀቲሎት	መግደል
ዝር ቅጽል /ስም	ቀታሊ	ገዳዪ
ዝር ቅጽል /ስም	ቀታሊት	ገዳዪት
ዝር ቅጽል /ስም	ቀታልያን	ገዳዮች
ዝር ቅጽል /ስም	ቀታልያት	ገዳያት /ሴ/
ተገብሮ ቅጽል	ቅቱል	የተገደለ /ግዱል
ተገብሮ ቅጽል	ቅትልት	የተገደለች /ግድልት
ተገብሮ ቅጽል	ቅቱላን	የተገደሉ /ግዱላን
ተገብሮ ቅጽል	ቅቱላት	የተገደሉ /ግዱላት /ሴ/
ስም/ቅጽል	ቀትል	ገድያ
ስም	መቅትል	ገዳይ /መግደያ

ዓ=እ/አናባቢ/ ወይም አልቦ/ዐ

ማስታወሻ፡- ከላይ በዘርዘርነው መሠረት በሥርወ በመነሣት ስም፣ ቅጽል ወዘተ የኾኑና ሊኾኑ የሚችሉ ያልተለመዱ ብዙ ቃላትን ሹሉ መፍጠር ይቻላል። የሥላሴ የፍጥረት ግብር እንደሚበዛ እና ዐለምን እንዲሞላ።

Derivation : is the process of creating words by adding affixes (prefixes and suffixes) to existing words. Like many other languages, Ge'ez has a number of prefixes, infixes, and suffixes used in this way. A language with grammatical gender, like Ge'ez has the additional problem of assigning loan words to a gender. Ge'ez, which has only two genders, traditionally called masculine and feminine solves two problem in the two simplest ways: virtually all 'loan words' are simply assigned the masculine gender.

Ge'ez words have been changing their meanings for centuries, and words are still changing their meaning today. Here should have "An example might be in the case of 'metaphor' hence, applying a word to something it does not ..." Metaphor: applying a word to something it does not literally denote in order to draw attention to a resemblance.

G. Word formation. Again words have different forms in the derivation. Examples በከይ > በካይ:: ራኬል > ራሑል::አሜን አሜን አብለከሙ > አሜን:: ወግሙራ > ገሞራ:: The other one that doesnot follow the present system of compounding is መንጠላዕተ ምክራብ ቤተ መቅደስ > ምክራብ::In this case, the word መቅደስ > ምክራብ:: is changed to መቅደስ > ምክራብ::and the rule of the compounding system of the present geez is violated. Instead of መንጠላዕተ ምክራብ ቤተ መቅደስ the new system መንጠላዕተ ምክራብ ቤተ መቅደስ was applied.

Nouns and Adverbs:

በከይ > በካይ::	'crying'
ከዕብ > ካዕብ::	'second'
በሐር > ባሕር::	'sea'
ሀ/ሃገር > ሃ/ሀገር::	'country'
ከልሎ > ካልሎ::	'another'
ማአረርስ በዙጉ ስ > ስ::	'much yield'
በሐቱ > ባሕቱ::	'nevertheless'
ጠቢብ > ጠቢባት:ለ > ባ::	'wise' (PL.)
ሠህለ > ግህለ::ፍደፋደ::	'forgiveness'
ፈደፋደ መእምራን > ማእምራን::	:'scholars'
ፈተሐተ > ፈተሐተ::	'judge'
መደራን > መደፍን ::	'cover'
በጸሐል > በጸሐል::	'dish'
ሙስመን ምእመን::	'lay man'

Others in noun formation አዝዮላ > አዜላ:: የ is preserved. መገደር > ማገደር:: መደልዋን > መደልዋን:: መጸብሐ > መጸብሐ::

Concerning Problems in morphological description, the rather neat chart presented above conceals a number of outstanding problems in the analysis of Ge'ez morphology. So far, we have considered some examples of Ge'ez in which the different morphemes are not easily identifiable as separate elements. Thus, the inflectional morpheme "-at" is added to ካህን and we get ካህናት what is the inflectional morpheme which makes the plural of the plural ሰብአ and of ደቂቅ. A related question concerns the inflection which makes ይህ the past tense of ይህል. Another question concerns the derivation of an adjective like ግሙራ.

Similarities with Amharic: Ge'ez words have very similar features like Amharic, Examples: ተሰከሙ አርዑትየ > ጸ/ጸፍ:: ይከገሉ > ይገብሩ / ይከገሉ is very close to the present Amharic ያከናውናሉ./:: ወሠሪቆ ፀሐይ > not ወጸቢሐ :: ተገብረ > ተበደረ ወዘኪሐደሰ:: Beginning & end of verb here and thereገብላ > ገብላ:: ተፍሎ > ተፍ :: ተሰረረ > ዲበ ኮኮሕ ተሳረረ:: ዓደው > ዐደው :: አብሐነ > :: አብሐነ:: ወገሰሰሙ > ወገሰሰሙ :: Soundገብረሃር ወመእምን > ገብረሃር ወምእምን :: ገብረሃር ወመእምን > ገብረሃር ወምእምን :: እስኪ አሜ ቦላ ናሕ:: ሀይማኖት:: > ሃይማኖት:: ገቤ ሐርክ > ገብ ሐርክ :: መጠኔ ሕጠተ ሰናፕ > መጠነ ሕጠተ ሰናፕ:: 1st ordered > 5th order (New rule) 6th order > 5th order (New rule) ፈጸመ > ፈፀመ:: ሰተየ > ሰተየ (not ገብር type). የ = at the end ሰተየ = They drank (to day) > ሰተየ = You shall drink ጌቴሴማን > ጌቴሰማን:: መግደፍ ናፈቀ > ናፈቀ :: (You). Possessive አገጀግሙ > አደግሙ አንስተያክሙ ዓረቁ ::

አሁን ግን ወደ ቀደመ ነገራችን ወደ ዐቢዩ ጉዳይ ወደ ንዑስ አንቀጽ እን መለስ::

ጸ.፳፮. የንዑስ አንቀጽ መልክዕ በአርእስቱ

፩. ቀተላ	= ቀተላ / ቀተሎ-ት *	መግደል
፪. ቀደሰ	= ቀደሰ / ቀደሶት	ማመስገን
፫. ባረከ	= ባርኮ / ባርኮት	መባረከ
፬. ደገነ	= ደግኖ / ደግኖት	መከተል

፩. ሄመ	= ሠዩም /ሠዩሞት *	መሾም
፪. ገብረ	= ገበር /ገበርት *	መሥራት
፫. ማህረክ	= ማህርኮ /ማህርኮት	መማረክ
፬. ተንበላ	= ተንብሎ /ተንብሎት	መለመን
፭. ቆመ	= ቀዊም /ቀዊሞት	መቆም

ግስታወሻ፡- ለ ተመሳሳይ የንዑስ አንቀጽ ሐደት መልክዕ ያላቸውን «ቀተለን» የመሰሉትን ያመለክታል፡፡ ሌሎቹ ደግሞ «ቀደሰን» መሰለውታል፡፡

ንዑስ አንቀጽ በዐሥሩ መራሕያን /እንደ ስም/

፩. አነ	ቀተልየ	= መግደሌ /My Killing/
	ቀተሎትየ	= "
፪. አንተ	ቀተልከ	= መግደልኸ
	ቀተሎትከ	= "
፫. አንቲ	ቀተልኪ	= መግደልኪ
	ቀተሎትኪ	= "
፬. አንትሙ	ቀተልክሙ	= መግደላችኹ
	ቀተሎትክሙ	= "
፭. አንትን	ቀተልክን	= መግደላችኹ
	ቀተሎትክን	= "
፮. ንሐነ	ቀተልነ	= መግደላችን
	ቀተሎትነ	= "
፯. ውእቱ	ቀተልሁ	= መግደሉ
	ቀተሎቱ	= "
፰. ደእቲ	ቀተልሃ	= መግደሏ
	ቀተሎታ	= "
፱. ውእቶሙ	ቀተልሆሙ	= መግደላቸው
	ቀተሎቶሙ	= "
፲. ውእቶን	ቀተልሆን	= መግደላቸው
	ቀተሎቶን	= "

ግስታወሻ፡- ቀድሶየ /ማመስገኔ/፣ ቀድሶከ /ማመስገንኸ/ እያልን ሌሎችንም መዘርዘር እንችላለን፡፡

ንዑስ አንቀጽ፣

፩. እንደ ባለቤት

ምሳሌ:-

አፍቅርተ ሰበሕ ልማዳ / ሰውን መውደድ ልማዷ ነው። /አመ ብርሃን/።

ቀቲል ተከሥተ በዐውደ ኩናት/ በጦር ሜዳ ግድያ ታየ።

ብሂሉ አበው /የአባቶች አባባል።

ሰቢክ ወንጌል/ ወንጌል መሰበክ ።

፪. ተናባቢ/ዘርፍ-ባለቤት፣ ተሳቢ . . .

ምሳሌ:- ጊዜ ገቢር = የመሥራት/መሥሪያ ጊዜ

፫. ገቢር/ተሳቢ

ቀቲሉ- መግደልን

ቀቲሉተ- መግደልን

ውእቲ- ቀቲሉቶ = መግደሉን

አንተ-ቀቲሉተከ = መግደልኸን

አንቲ-ቀቲሉተኪ = መግደልኸን

አንተሙ- ቀቲሉተክሙ = መግደላችኹን

አንትን- ቀቲሉተክን = መግደላችኹን

ንሕን- ቀቲሉተን = መግደላችን

ማሰታወሻ:- በሌሎች መራሕያን አነ፣ ይከቲ፣ ውእቶሙ፣ ውእቶን ያልተ ለመደ ቢኾንም ንዑስ አንቀጾቸውን በገቢር መተርጎም ይቻላል።

፬. እንደ ሰም

አእምሮ = ዕውቀት /ከአማርኛ የተወሰደ/

ብሂል= አባባል

የንዑስ አንቀጽ ዐይነት ኹለት ሊኾኑ የመጀመሪያው የመሐሉን ፊደል ወደ ሃልብ/ሳድስ በመለወጥ የመጨረሻውን ሳድስ/ሳብዕ ሲያደርግ ኹለተኛው ግን እንደ መጀመሪያው ተገዞ የመጨረሻው መድረሻ ላይ ሳብዕ አድርጎ በ«ት» የሚጨርስ መኾኑን እናስተውላለን። ንዑስ አንቀጽ ባለፈው ትምህርታችን እንዳየናቸው የቀዳማይ፣ የካልኦይ እና የሃልሳይ አናቅጽ ኢሕጋውያን ዐመሎች፣ በእርሱም የሚታዩ ልዩነቶችን ከገዝ አንቀጽ ጋር አስተባብረን እንመለከታለን። ንዑስ አንቀጽን በተግብር መመሥረትም ይቻላል ምሳሌ- «ተገብር» = መሠራት፣ መከናወን . . . ።